

Uttalelser fra kretser og lovutvalg i forbindelse med Advokatforeningens interne høring

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	UTTALELSER FRA TILLITSVALGTE ADVOKATER I DE LOVUTVALG SOM SÆRLIG PÅVIRKES AV FORSLAGENE	2
1.1	Lovutvalget for sivilprosess.....	2
1.2	Lovutvalget for strafferett og straffeprosess.....	2
2	HØRINGSUTTALELSER FRA TILLITSVALGTE ADVOKATER I DE LOKALMLJØER SOM VIL PÅVIRKES AV FORSLAGENE	4
2.1	Innledning	4
2.2	Vest-Agder	5
2.3	Trøndelag	8
2.4	Aust-Agder	11
2.5	Midt-Hålogaland	15
2.6	Haugesund krets.....	19
2.7	Telemark.....	20
2.8	Møre og Romsdal	25
2.9	Østfold og Follo	25
2.10	Hedmark	26
3	SÆRLIG OM OSLO BYFOGDEMBETE OG OSLO TINGRETT	29
3.1	Oslo krets	29
3.2	Uttalelse fra Advokatforeningens lovutvalg for konkurs, akkord, panterett, tvangsfullbyrdelse og inkasso om sammenslåing av Oslo byfogdembete og Oslo tingrett	33

1 UTTALELSER FRA TILLITSVALGTE ADVOKATER I DE LOVUTVALG SOM SÆRLIG PÅVIRKES AV FORSLAGENE

1.1 Lovutvalget for sivilprosess

Lovutvalget for sivilprosess og voldgift vil peke på at det er sterke faglige grunner for endringer i domstolstrukturen. Domstolkommisjonen har grundig drøftet hensyn til kvalitet, tilgjengelighet og effektivitet i NOU 2019: 17. Lovutvalget kan i hovedsak slutte seg til vurderingene og tilråningene fra flertallet i Domstolkommisjonen. Utvalget kan likevel tiltre det synspunkt som er spilt inn fra Lovutvalget for konkurs mv., om at sammenslåing av Oslo tingrett og Oslo byfogdembete frarådes (se under i punkt 7).

Det alternative forslaget fra departementet ifm. høringen, om å redusere antall domstoler, men beholde antall rettssteder, vil antagelig også ha betydelige positive virkninger i retning av styrket kvalitet, tilgjengelighet og effektivitet. Effektiviseringsgevinsten må påregnes å være noe lavere, som påpekt av Domstoladministrasjonen i sin høringsuttalelse. Valget av den løsningen må derfor forutsette noe høyere finansiering av domstolene. Fravær av strukturelle endringer i det hele tatt bør forutsette tilsagn om styrket finansiering av den eksisterende domstolstrukturen.

Utvalget vil legge til: Den spesielle situasjonen med smitteverntiltak fra mars 2020 har påvirket domstolenes saksavvikling i stor grad. Det gir en ekstra grunn til å tenke nøye gjennom hva som er riktig organisering for fremtiden, når restansene må nedarbeides. Et av de midlertidige lovtiltakene som har blitt foreslått er en mer fleksibel mekanisme for overføring av saker mellom domstoler. Se departementets høringsnotat 27. april 2020 (sak 20/1979) om midlertidig lovbestemmelse om overføring av saker mellom sideordnede domstoler. Hvis en skal holde fast ved dagens domstolsstruktur, bør det overveies om varige, mer fleksible regler for overføring av saker, bør vedtas.

1.2 Lovutvalget for strafferett og straffeprosess

Lovutvalget mener at større domstoler er en styrke for rettsikkerheten. Lovutvalget kan i stor grad tiltre den innstilling og den begrunnelse som Domstolkommisjonens flertall har avgitt.

Etter lovutvalgets syn vil større faglige miljøer styrke domstolenes faglige kompetanse. Dette blant annet ved at et større faglig miljø vil være mer attraktivt for kvalifiserte søkere. I tillegg er det viktig at domstolens faglige miljø er av en viss størrelse for å sikre et innovativt faglig miljø. Den uformelle faglige samtalen i det daglige er viktig, og forutsetter et miljø av en viss størrelse. Etter lovutvalgets syn tilsier utviklingen i lovgivning og økning av omfattende og kompliserte saker for domstolen at faglige miljøer av en viss størrelse bør tilstrebes.

Lovutvalget mener at dette hensyn er bedre ivaretatt i den innstilling som Domstolkommisjonens flertall har avgitt, enn i det syn som fremgår av departementets høringsbrev.

Styrking av rettsenhet, uavhengighet og likebehandling er de sentrale argumentene for økt sentralisering. Det er en utopi at alle skal ha nærhet til domstolene, da måtte man minst opprettholde dagens struktur. Vi er enige i at det er verdifullt for et lokalsamfunn å ha en domstol som den lokale

infrastruktur. Men for det rettsøkende publikum vil det være av større verdi å ha en domstol preget av profesjonalitet, effektivitet og faglig høy standard. Den fysiske nærhet til rettsstedet er heller ikke avgjørende for publikum når mange gjøremål utenfor rettsmøter kan gjennomføres digitalt.

Et større faglig miljø vil også medføre mulighet for en moderat faglig spesialisering der dette er naturlig. For så vidt gjelder vurderingen av antall rettssteder innenfor hver rettskrets vil vi peke på at hensynet til å opprettholde godt fungerende enheter bør antallet faste kontorsteder begrenses av hensyn til behovet for å bygge gode og slagkraftige fagmiljøer.

Etter lovutvalgets syn er større domstoler en styrke for domstolens uavhengighet og bidra til større likebehandling. Ved de minste domstoler med en eller to fast tilsatte dommere vil de advokater og andre aktører som jevnlig opptrer for domstolen i praksis forholde seg til en eller to dommere i sitt virke. Det vil være de samme personer som avgjør tildeling av konkurs- og dødsbo, avgjør begjæringer om oppnevning som forsvarer eller bistandsadvokat, som opptrer som administrator i hovedforhandlinger. Det er en fare for at advokaten blir tilbakeholden i sin berettigede kritikk av dommerens avgjørelser (kanskje særlig av prosessuell karakter), idet advokaten i praksis er avhengig av dommerens øvrige avgjørelser i forbindelse med egen advokatpraksis. Det er videre en risiko for at det utvikles lokale prosessuelle fremgangsmåter («praktiske løsninger») når det er de samme aktører som jevnlig møtes for domstolen. Etter lovutvalgets oppfatning vil den rullering en oppnår ved at det er en større rullering på hvilke aktører en møter være en styrke for domstolens uavhengighet, og vil også bidra til større likebehandling.

Lovutvalget mener at dette hensyn er bedre ivaretatt i den innstilling som Domstolkommisjonens flertall har avgitt, enn i det syn som fremgår av departementets høringsbrev. Dette da opprettholdelse av de mindre rettssteder med en eller to faste embetsdommere ikke vil bidra til større rullering.

Lovutvalget mener derfor at den domstolstruktur som Domstolkommisjonens flertall går inn for vil være en fremtidsrettet struktur som vil styrke domstolen, og ivareta de fremtidige utfordringer som en kan påregne at domstolene står ovenfor i fremtiden.

Lovutvalget ser at det forslag som Domstolkommisjonens flertall har kommet med også har utfordringer. Særlig ser en at det for mange advokater vil bli en større geografisk avstand til domstolen. Det er videre en fare for at det blir færre advokater i områder som «mister» sin lokale domstol. Lovutvalget mener at lokale advokater bidrar til å styrke publikums rettsikkerhet. Det må legges til rette for at det skal være mulig å drive advokatvirksomhet også på andre geografiske lokasjoner enn der hvor domstolen ligger. Lovutvalget mener det er to forhold som hver vil være avgjørende.

For det første må domstolen være bevisst på å tildele oppdrag (konkursbo, forsvareroppnevninger etc.) også til advokater i rettskretsens geografiske utkant.

For det andre medfører halv salærsats på reisetid en utfordring for de advokater som har reisetid til alle rettsmøter. Ved å øke salærsatsen på reisetid til full salærsats, vil en gjøre det konkurransemessig og økonomisk mulig å drive advokatvirksomhet på steder uten lokal domstol.

Ved gjennomføring av Domstolkommisjonens forslag til domstolstruktur vil flere få lengre reisetid for å komme seg til sin lokale domstol. Lovutvalget mener at dette er et begrenset problem for publikum. De

aller fleste innbyggere i Norge har et fåtall oppmøter for domstolen, og den ulempe en noe lengre reisevei da medfører, bør ikke oppveie den styrkning av rettsikkerheten som større domstoler representerer. En må videre anta at det i fremtiden vil bli en større bruk av digitale løsninger, slik at antall oppmøter for den enkelte i fremtiden vil bli færre.

Av hensyn til brukerne og faste aktører i domstolene som advokater o.l. mener lovutvalget at det på en del steder vil være grunn til å opprettholde ytterligere rettssteder uten fast bemanning. Kort reisetid til et rettssted – uavhengig av om det er fast bemannet eller ikke – vil påvirke hvor lukrativt det er for advokater og andre faste aktører i domstolene, å etablere seg i et lokalsamfunn. I motsetning til klientene – som kommisjonen påpeker at svært sjelden har behov for å oppsøke domstolene – har advokatene rettssalen som sitt regelmessige arbeidssted, og reisetid påvirker hverdagen i stor grad. Hensynet til å opprettholde advokatdekning i distriktene taler derfor for å opprettholde rettssteder flere steder enn der domstolene skal ha fast sete og dommerne ha sine faste kontorer.

Det må imidlertid tas høyde for at om slike rettssteder skal fungere må de finansieres med en fullgod funksjonell, sikkerhetsmessig og teknologisk standard.

Lovutvalget mener at det i geografisk store rettskretser bør opprettholdes rettslokaler på flere steder. Ved å ha ubemannede lokaler vil det kunne settes rett på det sted hvor det er naturlig at saken går, uavhengig av hvor domstolens aktører har sitt daglige virke. Dette vil særlig være naturlig dersom en større mengde aktører (herunder vitner) holder til på et slikt sted. Det vil videre være naturlig i saker hvor det behov for eller ønskelig med befaring. De fleste lagmannsretter praktiserer dette i dag. Advokatforeningen er av den oppfatning at dette fungerer bra, og er en god løsning.

2 HØRINGSUTTALELSER FRA TILLITSVALGTE ADVOKATER I DE LOKALMLJØER SOM VIL PÅVIRKES AV FORSLAGENE

2.1 Innledning

Advokatforeningen har hatt NOU 2019: 17 og departementet forslag på høring i foreningens kretser. Uttalelsene fra kretsene belyser forholdene i de enkelte regionene, og er inntatt under.

Advokatforeningen er inndelt i følgende kretser, hvis navn er i ferd med å bli endret i henhold til regionsreformen:

- Aust-Agder: Aust-Agder fylke
- Buskerud: Buskerud fylke
- Finnmark: Finnmark fylke
- Haugesund: Haugaland tingrett av Rogaland fylke
- Hedmark: Hedmark fylke
- Helgeland og Salten: Brønnøy, Alstahaug, Rana og Salten tingretter av Nordland fylke
- Hordaland og Sogn og Fjordane: Hordaland og Sogn og Fjordane fylker
- Midt-Hålogaland: Lofoten, Ofoten, Vesterålen og Trondenes tingretter av Nordland og Troms fylker
- Møre og Romsdal: Møre og Romsdal fylke
- Oppland: Oppland fylke
- Oslo: Oslo kommune og Asker og Bærum tingrett av Akershus fylke

- Romerike: Øvre Romerike og Nedre Romerike tingretter av Akershus fylke
- Sør-Rogaland: Stavanger, Jæren og Dalane tingretter av Rogaland fylke
- Telemark: Telemark fylke
- Troms: Nord-Troms og Senja tingretter av Troms fylke
- Trøndelag: Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylker
- Vest-Agder: Vest-Agder fylke
- Vestfold: Vestfold fylke
- Østfold og Follo: Østfold fylke og Follo tingrett av Akershus fylke

2.2 Vest-Agder

Styret viser til at ny domstolstruktur uansett må sikre rettshjelptilgang i distriktene, hvilket er et tema som kunne fått en større plass i utredningen. Dette gjelder særlig med tanke på at lignende reformer har vært gjennomført i våre naboland og det burde være mulig innhente erfaringer derfra om hvordan endringene i domstolstrukturene påvirket tilgangen til rettshjelp via advokater lokalt.

Styret har kontaktet advokater som tilhører Lister rettskrets, en domstol som var foreslått lagt inn under Kristiansand tingrett. «Listeradvokatene» kom den 12.12.2019 men egen uttalelse, se under.

Utredningen har vekket mye engasjement. Til slutt kom departementet med et alternativt forslag. Listeradvokatenes innspill må derfor leses med forbehold om at departementets alternativ ikke forelå på tidspunktet den ble skrevet.

2.2.1 Uttalelse fra advokater i Listerregion

Domstolkommisjonen har nå kommet med en delutredning som foreslår nedleggelse av Lister tingrett.

I prosessen med omorganisering av politiet hadde regjeringen en visjon om at politiet ville komme nærmere publikum. En tilsvarende tanke om nærhet til brukerne av advokattjenester og domstolene synes ikke å ha vært særlig fremtredende ved arbeidet med omorganiseringen av domstolene, noe vi finner svært uheldig.

Forslaget bryter etter vår mening både med rettssikkerhetsmessige og prosessøkonomiske hensyn.

Prosessøkonomisk vil en gjennomføring av det fremlagte forslaget innebære en vesentlig økning i kostnadene ved gjennomføring av rettssaker, både for partene og domstolen selv.

Partene vil bli påført høyere kostnader ved at de blant annet må betale for reisetid for advokat, høyere vitneutgifter, mv.

Det er også i denne sammenheng et poeng at Justis- og beredskapsdepartementet har halvert advokaters reisegodtgjørelse for å spare nærmere 70 millioner kroner. Advokatforeningens rapport «Reisesalær til besvær», viser at halvert reisesalær har blitt et tapssluk for advokatene. Rapporten viser at fire av ti advokater var berørt av kuttet, og at drøye 25 prosent, allerede med dagens reisevei, dropper saker med reisegodtgjørelse. Undersøkelsen viser videre at halveringen gjør at flere advokatfirmaer, spesielt firmaer i distriktene, i større omfang prioriterer andre oppdrag enn fri rettshjelpssaker, samt at

reisetiden for de fleste advokater vil være en underskuddsforretning, driftskostnader og faktureringsgrad tatt i betraktning. Med dette i bakhodet fremstår det lite gjennomtenkt å øke reiseavstanden betraktelig for de fleste advokatene i distriktene.

Samtidig er det påregnelig at enkelte saker vil ta uforholdsmessig lenger tid å gjennomføre, eksempelvis vil saker hvor det er behov for befarung fort bli en rettsdag lengre. Endagssaker lokalt vil da som regel bli todagerssaker. Vitneførsel vil bli mer utfordrende, både økonomisk og praktisk.

Det økonomiske aspektet er for mange viktig når de skal vurdere om de tør å prøve saken sin for retten, og særlig gjelder dette for de ressursvake i samfunnet.

Mange av våre klienter er såkalte «ressurssvake», og disse har et ekstra behov for nærhet til domstolen og sin advokat. For de ressurssterke vil dette bety mindre.

Vi ser allerede i dag eksempler på at forskjeller i økonomisk styrke har reell innvirkning på saksutfall i en rekke sakstyper. Saker hvor den ene parten har rettshjelpedekning, fri sakførsel, eller andre som tar regningen, arbeidstvister, mv. er typiske eksempler på at den ressurssterke i slike saker presser gjennom dårlige løsninger under trussel om en rettslig prosess med betydelig risiko for å bli påført sakskostnader.

Endringsforslaget vil ytterligere forsterke denne skjevheten, og føre til at det rettsøkende publikum får en høyere terskel for å søke juridisk bistand hos advokat. Rapporten starter med å informere om at domstolene allerede har høy tillitt i befolkningen. Vi mener at det er uheldig å iverksette endringer som fort kan ødelegge denne tillitten.

Et annet område endringsforslaget mest sannsynlig vil få negativ konsekvenser på, er gjennomføring av rettsmekling. Rettsmekling skal være et prioritert verktøy for å løse saker uten å måtte gjennomføre en hovedforhandling, og for å spare både retten og partene for kostnader. Løsninger gjennom rettsmekling forutsetter i all hovedsak at hver av partene dekker egne saksomkostninger.

Den foreslåtte endringen, hvor kostnadene med rettsmekling i sentraliserte domstoler vil bli vesentlig høyere enn ved gjennomføring lokalt, vil etter vårt syn innebære at man i færre saker vil velge rettsmekling, og heller gå direkte til hovedforhandling.

Også den praktiske gjennomføringen av saker vil bli påvirket, og mest sannsynlig medføre lengre hovedforhandlinger. Vitner må reise lenger, risiko for forsinkelser ved at man ikke kan forsere tidsskjema og må vente på vitner som er innkalt til konkrete tidspunkter, risiko for at vitner må møte opp igjen neste dag ved forsinkelser, større bruk av fjernavhør som i mange tilfeller ikke er hensiktsmessig/ønskelig og unødvendig tidsbruk ved gjennomføring av befaringer, eller fare for at befaringer ikke blir gjennomført, er nærliggende konsekvenser. Dette vil være veldig aktuelt for jordskiftesaker. Befarung er her stort sett alltid påkrevd. Det er også en fordel at jordskiftedommeren er lokal, da han/hun har en helt annen lokalkunnskap om sitt distrikt enn noen som kanskje aldri har vært der.

Endringen innebærer en sentralisering som vil medføre at det ikke vil være domstol mellom Kristiansand og Stavanger.

Dette vil etter vår mening på sikt få den konsekvens at det blir mindre attraktivt å etablere

advokatvirksomhet ute i «distriktene» ved at grunnlaget for økonomisk forsvarlig drift av et advokatkontor vil bli vesentlig redusert.

Det er ikke til å legge skjul på at tingrettene er en viktig oppdragsgiver for advokater i rettskretsene i forbindelse med tvangssalg, bobestyrrelse i konkurs og dødsboer, samt forsvarer- og bistandsadvokatoppdrag, og derfor et viktig supplement i tillegg til andre advokatoppgaver.

Bortfall av oppdrag fra domstolene, ved at disse etter hvert overføres til advokater i nærheten av domstolene i de store byene, vil redusere oppdragsmengden for distriksadvokater i en slik grad at antall advokater må reduseres betydelig, og tilbudet for juridiske tjenester svekkes tilsvarende. I forlengelse av dette vil kommunen miste mange arbeidsplasser; advokater, sekretærer, dommere, jordskiftedommere, politi etc. Dette vil igjen redusere skatteinntektene til kommunene som rammes.

Utvalget mener at dette ikke vil skje, og begrunner dette med å vise til to eksempler fra forrige runde med sammenslåinger. Vi finner ikke denne sammenligningen særlig relevant. Forrige gang fikk ikke sammenslåingen like store konsekvenser i forhold til avstander. Endringen medførte i vårt distrikt til økt reisetid med 10-30 minutter. De endringer som foreslås nå innebærer øning i reisetid på opptil 2 timer. Dette vil også påvirke dommerne. De som ikke ønsker daglig pendling på opp mot 4 timer til sammen vil finne noe annet å gjøre. Det vil til slutt kun være dommere fra de store byene og ingen fra distriktene. En vil da miste et viktig mangfold.

For det rettsøkende publikum er det av stor betydning at det finnes kompetente og alternative tilbud om juridisk bistand ute i distriktene. Både i forhold til type saker man ønsker bistand til, i forhold til interessekonflikter, og ikke minst i forhold til å kunne løse saker før de havner i domstolene.

Når kostnaden blir for høye og/eller tilgjengeligheten blir for dårlig vil man også oppleve at andre løsninger tas i bruk. Man søker råd hos andre yrkesgrupper (regnskapsførere, revisorer, bankansatte) eller finner egne løsninger, og oppretter testamenter, ektepakter, kontrakter, mv på egenhånd basert på tilgjengelige standardformularer uten at det gjøres nødvendige tilpasninger.

En slik situasjon vil innebære en betydelig risiko for at svake parter inngår dårlige avtaler og/eller at det oppstår konflikter som i neste omgang må løses i domstolene.

Advokater har derfor en viktig samfunnsoppgave ut over å opptre som prosessfullmektiger i domstolene, herunder å vurdere, rådføre og finne løsninger som gjør at man unngår uheldige situasjoner, og konflikter, som i neste omgang må løses i domstolene.

Redusert tilgjengelighet til juridisk bistand og høyere kostnader vil i verste fall bety redusert rettsikkerhet for de som har mest behov for det.

Utvalget anfører økt rettsikkerhet for den behandlingen som skjer i domstolen som et hovedargument for den omfattende sentraliseringen. Dette hjelper ikke de som på grunn av årsaker nevnt ovenfor ikke får behandlet sakene sine i domstolen. Det er den totale rettsikkerheten som må være avgjørende, og det fremlagte forslaget vil etter vår mening svekke rettsikkerheten for de som trenger det mest, de ressursvake i samfunnet. Utvalget ønsker at like tilfeller dømmes likt. Det ønsker selvsagt alle. Det er imidlertid dommeren som avsier dom og han/hun vil aldri være helt objektiv. Det er umulig for et

menneske. Og flytte dommeren til en annen by vil ikke endre dette. Alle dommer vil ha et subjektivt element fra dommeren sin side. Dette gjelder dommere i Kristiansand og dommere i Lister tingrett. Det vil selvsagt ikke endres ved sentralisering.

Disse konsekvensene synes derfor ikke ivaretatt på en tilstrekkelig måte i den foreliggende rapporten som i alt for stor grad legger vekt på fordelene for domstolen.

Et fungerende rettssamfunn er avhengig av mer enn den konkrete kontakten og behandlingen i domstolen. Det er det samlede juridiske tjenestetilbudet til de som trenger det som er avgjørende.

Utvalget har etter vår mening alt for stor tiltro til digitaliseringen av juridiske tjenester.

For det første legger man til grunn løsninger som per i dag ikke fungerer fullt ut. Digitale hovedforhandlinger, og elektronisk innsending av prosesskriv, har riktignok avhjulpet advokaters behov for kopiering og postforsendelser, men kan vanskelig ansees å medføre større rettssikkerhet for det rettssøkende publikum.

Nettbaserte advokattjenester og fjernmøteteknologi vil nok fungere i enkelte tilfeller, men i de aller fleste saker er personlig kontakt mellom klient/advokat, domstol/aktører (parter/vitner og prosessfullmektiger) av stor betydning for å gjøre en riktig vurdering av saker.

Det er i stor grad tvister mellom levende mennesker som behandles i domstolen, og en for stor grad av digitalisering vil gjøre denne prosessen så upersonlig at man mister et av de viktigste elementene for å fatte en riktig avgjørelse, nemlig den direkte kontakten mellom aktørene i saken. Det er lettere å skjule seg bak en skriftlig redegjørelse, eller å avgi en forklaring uten å måtte sitte å se de andre aktørene i øynene.

Organiseringen av domstolene må ses i et større samfunnsmessig perspektiv, og ikke bare i forhold til den økonomiske besparelsen i domstolen. Det forslaget vil påføre partene høyere kostnader, potensielt betydelige og i så stor grad at det kan gå ut over den enkeltes mulighet til å få en reell prøving av saker for domstolene.

Rapporten skriver følgende «Retten til en rettferdig rettergang blir illusorisk dersom borgerne ikke har tilgang til rettsapparatet. I menneskerettslig sammenheng er det stilt krav om «access to court» («rett til domstolsadgang»). (...) Hensynet til tilgjengelighet tilsier at domstolene bør ha en viss geografisk nærhet til der folk bor. Opplevd nærhet til domstolen og dommere med en viss forståelse av dagliglivet i rettskretsen, kan gi publikum en følelse av eierskap og dermed økt tillit til domstolene».

En samlet vurdering vil etter vår mening tilsi at en bedre organisering vil være å beholde en domstol mellom Kristiansand og Stavanger. Både avstander og befolkningsgrunnlag tilsier det. Større er ikke alltid bedre!

2.3 Trøndelag

2.3.1 Innledning

Det fremgår av Domstolkommisjonens utredning (NOU 2019:17) at kommisjonens grunnlag for å foreslå

sammenslåing av domstolene til større enheter, er et behov for mer “robuste” domstoler med større faglig miljø og med mulighet for moderat spesialisering.

Kommisjonen peker på at mindre domstoler kan få utfordringer med habilitet og at de er sårbare for bindinger mellom aktørene i retten. Regjeringen har ønsket å samle “barnesaker” i enkelte definerte større tingretter, for å styrke kompetansen i barnefaglige spørsmål. Kommisjonen gir samtidig uttrykk for et ønske om at alle tingretter skal ha et tilstrekkelig stort barnefaglig miljø til å behandle barnesaker, og at geografisk nærhet til tingretten er et viktig hensyn som taler mot en for vidtgående sammenslåing.

For Trøndelags del foreslår kommisjonen at de 4 nåværende tingrettene slås sammen til én felles tingrett (Trøndelag Tingrett) med hovedrettssted i Trondheim. Forslaget medfører at domstolene på Brekstad (Fosen tingrett) og i Namsos (Namdal tingrett) legges helt ned, og at domstolen i Steinkjer (Inntrøndelag tingrett) blir en avdeling under en ny Trøndelag tingrett i Trondheim (tidligere Sør-Trøndelag tingrett). Kommisjonens begrunnelse for dette forslaget er svært kortfattet og fremgår på s 156 i utredningen. Det fremgår her følgende:

“Det foreslås en rettskrets for Trøndelag, med hovedrettssted i Trondheim. Av hensyn til de geografiske avstandene nord i rettskretsen foreslås det en avdeling i Steinkjer. Avdelingen vil bli av en slik størrelse at den isolert sett oppfyller kravene til et sterkt fagmiljø.”

Advokatforeningen Trøndelag vil i dette brevet gi våre kommentarer til kommisjonens forslag.

Kommentarene er en sammenfatning av hovedtrekkene i de innspill som har kommet fra kretsens medlemmer. Temaet har vekket engasjement.

2.3.2 Advokatforeningen Trøndelags merknader

Innledende kommentar

Inntrøndelag tingrett må bestå som en selvstendig enhet sammen med Sør-Trøndelag tingrett.

Kretsens medlemmer har mindre betenkeligheter med en eventuell nedlegging av Fosen tingrett, enn med en nedlegging av Namdal tingrett. Reiseavstanden vil bli betydelig mer utfordrende ved en nedlegging av Namdal tingrett, enn ved en nedlegging av Fosen tingrett. Fagmiljøet i Fosen er i stor grad knyttet til Sør-Trøndelag tingrett allerede, i motsetning til Namdal som er mer selvstendig.

Dersom en endring likevel skal skje for Namdal tingrett, er det vår oppfatning at det er en bedre løsning at Namdal tingrett blir underordnet Nord-Trøndelag tingrett (Inntrøndelag tingrett), enn at Namdal tingrett nedlegges helt.

Bakgrunnen for våre merknader vil fremgå i det videre.

Særskilt for Inntrøndelag tingrett

Av kommisjonens begrunnelse for sammenslåing fremgår det at en eventuell avdeling i Steinkjer uansett skal oppfylle de faglige kravene til en selvstendig domstol. Det bemerkes til dette at barnesakene per i

dag utgjør omtrent 40 % av sakene Inntrøndelag tingrett håndterer, og at Inntrøndelag tingretts kompetanse i disse sakene er svært god. Det synes derfor som om kommisjonens begrunnelse for sammenslåing ikke samsvarer med de faktiske omstendighetene, og det er vanskelig å forstå bakgrunnen for forslaget.

Særskilt for Sør-Trøndelag tingrett

En sammenslåing vil være av liten betydning for Sør-Trøndelag tingrett, som uansett har tilstrekkelig størrelse og kompetanse til å fylle alle kommisjonens krav til en faglig robust domstol. En sammenslåing vil heller ikke, slik foreningen ser det, medføre noen fordeler av betydning for det juridiske fagmiljøet i Trondheimsområdet. Det vil tvert imot kunne medføre kapasitetsvansker for en domstol som allerede er presset rent ressursmessig.

Økte reisekostnader

I distriktene vil man ofte ha store geografiske avstander mellom byer/tettsteder og nærmeste domstol. Dette kan medføre at både advokater og klienter får betydelige reisekostnader i forbindelse med rettsmøter. En sammenslåing av domstolene, vil naturligvis medføre ytterligere økning i avstandene og dermed også i reisekostnadene. Ekstra utfordrende vil dette være for parter og aktører i det tidligere Nord-Trøndelag.

Vi anser at økte reisekostnader i verste fall kan medføre at enkelte ikke vil inneha midler til å la seg bistå av advokat, noe som kan medføre en økning i selvprosederende parter.

Høye reisekostnader kan særlig få stor betydning i blant annet barnesaker. I enkelte foreldretvister opplever vi store forskjeller i foreldrenes muligheter til å betale for advokatbistand, samtidig som at disse sakene naturligvis er av svært stor betydning for foreldre og barn. Økte reisekostnader kan i gitte tilfeller medføre at barnets beste må vike av økonomiske hensyn.

Parter med fri sakførsel løper langt mindre risiko hva gjelder økt reiseavstand i forhold til egenbetalende parter. Dette vil særlig kunne ramme egenbetalende parter i saker hvor partene er i omtrent samme økonomiske situasjon, men hvor likevel kun den ene parten er innenfor inntektsgrensene for fri sakførsel.

Advokattilbud og fagmiljø i distriktene

Dersom kommisjonens forslag om en samlet Trøndelag Tingrett gjennomføres er det grunn til å frykte at dette vil svekke det juridiske fagmiljøet i gamle Nord-Trøndelag.

En eventuell økning i selvprosederende parter med bakgrunn i økte reisekostnader, vil kunne få en negativ påvirkning på opprettholdelsen av grunnlaget for et advokattilbud i distriktene.

Ser man i tillegg reisevei og reisetid, opp imot det faktum at reisesalæret i retts hjelpssaker er halvert i senere tid, anser kretsen at det er en betydelig risiko for at færre advokater vil anse det som interessant å etablere seg i distriktene.

Det bemerkes videre at det ikke er utenkelig at dommerne over tid vil få sin base i Trondheim og at et økt

antall saker – også hjemmehørende i nordre del av Trøndelag – vil gå i Trondheim. Dette har vist seg å bli et utviklingstrekk for Fosen tingrett. Dette vil ikke bare medføre at et tinghus som allerede lider av kapasitetsproblemer vil få økte problemer, men det vil også kunne få en alvorlig innvirkning på etablering og drift av advokatkontorer i den nordre delen av Trøndelag.

En svekkelse av advokattilbudet og fagmiljøene i gamle Nord-Trøndelag vil innebære en klar svekkelse av rettssikkerheten for det betydelige antall personer bosatt i distriktene i Trøndelag. Det bemerkes at det per i dag er 5 byer med minst 15 000 innbyggere i det tidligere Nord-Trøndelag.

2.3.3 Oppsummering

Sterke rettssikkerhetsmessige hensyn taler for at det i alle fall forblir to selvstendige domstoler i Trøndelag, og at Namdal tingrett opprettholdes enten som selvstendig domstol, eller som en avdeling under domstolen på Steinkjer. Foreningen har vansker med å se en reell begrunnelse for behovet for en samlet domstol for hele Trøndelag, når det likevel legges opp til at domstolen i den nordlige delen av fylket oppfyller kommisjonens krav til et sterkt fagmiljø. De betydelige geografiske avstandene, rettssikkerhetsmessige hensyn, sammenholdt med en stor mengde personer bosatt også i «distriktene» i Trøndelag, tilsier en opprettholdelse av tilnærmet den samme domstolsstrukturen som eksisterer per i dag.

I tillegg vil Trøndelag krets oppfordre til at det tas en gjennomgang av eksisterende rettskretser, ettersom enkelte per i dag ikke sokner til den domstolen som ligger nærmest deres kommune. Særlig aktuelt er dette etter fylkessammenslåingen. Som eksempel vil en nedleggelse av Fosen tingrett medføre at personer fra Osen kommune vil kunne kjøre forbi én tingrett, og deretter fortsette i to timer til, for å komme til den tingretten som er deres verneting.

2.4 Aust-Agder

2.4.1 Innledning

Domstolstrukturen, og eventuelle endringer av denne, er et svært viktig spørsmål for advokatene i Aust-Agder krets av Den Norske Advokatforening.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte den 2. mars 2020 ut på høring Domstol-kommisjonens utredning NOU 2019:17, sammen med departementets alternative forslag til om bare å endre tingrettens rettskretser i tråd med kommisjonens forslag.

Aust-Agder tingrett er i dag en egen rettskrets som dekker Grimstad, Arendal, Froland, Åmli, Tvedestrand, Vegårshei, Risør og Gjerstad. Domstolen, som er lokalisert i Arendal, har i dag åtte dommere/dommerfullmektiger og betjener en krets på i underkant av 100.000 personer.

Aust-Agder jordskifterett er en domstol med fire dommere og egen rettskrets på i overkant av 110.000 personer som dekker Bykle, Valle, Bygland, Åmli, Evje og Hornnes, Iveland, Birkenes, Froland, Gjerstad, Vegårshei, Tvedestrand, Arendal, Grimstad og Lillesand. Også denne domstolen er lokalisert i Arendal.

En gjennomføring av Domstolkommisjonens og Justis- og beredskapsdepartementets innstilling vil innebære at begge disse rettskretsene forsvinner, og i fremtiden vil inngå i henholdsvis rettskretsen til

Agder tingrett og Agder jordskifterett. Agder tingrett vil ha hoved-rettssted i Kristiansand, og ha en avdeling i Arendal. Agder jordskifterett vil bli lokalisert i Kristiansand.

2.4.2 Faglig styrke og fleksibilitet

I høringsnotatet pekes på at regjeringen ønsker å opprettholde en desentralisert domstolstruktur, for å bevare kompetansearbeidsplasser i distriktene og for å sikre befolkningen nærhet til domstolene. Videre mener regjeringen at rettskretser må utvides for å øke fleksibilitet og å bedre ressursutnyttelsen samt å skape større fagmiljøer i domstolene.

Kommisjonen har som grunnlag for sitt forslag vektlagt behovet for fleksible organisasjoner, sterke fagmiljøer, digitale domstoler, god ledelse og tilgjengelige tingretter.

Aust-Agder tingrett er en godt innarbeidet og velfungerende domstol, med sine åtte dommere/dommerfullmektiger, og en administrasjon bestående av erfarne saksbehandlere som samlet gir et godt og viktig tilbud til befolkningen. Slik vi ser det er det ikke behov for å gjøre endringer i forhold til Aust-Agder tingretts rettskrets.

Advokatene i vår krets benytter tingretten og jordskifteretten i stor utstrekning, og det er en gjennomgående oppfatning at domstolene fungerer svært godt. Domstolene fremstår som veldrevet og gjør det godt på alle målinger knyttet til saksbehandling, effektivitet mv.

Når det gjelder arbeidet med digitalisering av domstolene, er det ingenting som skulle tilsi at dette ikke skal kunne gjennomføres i Aust-Agder tingrett og Aust-Agder jordskifterett slik disse fremstår i dag. Dette underbygges av at innføring av Aktørportalen og gjennomføring av digital sakførsel ved Aust-Agder tingrett har gått tilnærmet knirkefritt. Vi ønsker å fremheve at Aust-Agder tingrett var tidlig ute med å innføre digitale rettsmøter både på telefon og video i forbindelse med restriksjonene som følge av Covid-19-situasjonen.

Vi kan heller ikke se at det skulle være holdepunkter for å mene at man vil få en bedre ledelse av domstolene i Agder ved å samle disse i Kristiansand. Som tidligere fremhevet leverer dagens domstoler i Aust-Agder godt innenfor alle sentrale kriterier, og fremstår som godt organiserte og veldrevet.

Når det gjelder tilgjengelighet så fremstår det som klart at det er behov for en velfungerende tingrett og jordskifterett lokalisert i Arendal, og at endring av rettskretsen, slik at ledelsen m.m. vil være lokalisert i Kristiansand, vil kunne medføre langt dårligere tilgang til domstolene for befolkningen i vår region.

2.4.3 Konsekvenser for vår region

Dersom vår region ikke lenger skal ha egen rettskrets, vil dette på sikt kunne medføre et langt dårligere tilbud til det rettssøkende publikum i Aust-Agder. Fordeling av saker mellom rettsstedene vil kunne føre til dårligere tilgjengelighet, og for mange, svært lang reisevei. I den anledning er det grunn til å nevne at reisetiden allerede er lang, og tilbud om offentlig transport lite for publikum lengst øst i rettskretsen. Den muligheten befolkningen i dag har til å oppsøke domstolene for å få råd og veiledning lokalt, vil over tid kunne forsvinne, og enkelte saker vil ikke lenger bli behandlet lokalt.

Det rettssøkende publikum vil etter all sannsynlighet få økte kostnader ved bruk av domstolene,

herunder økte reisekostnader både for publikum og aktørene. Det vesentlige av kostnadsøkningene vil måtte dekkes av det rettsøkende publikum, noe som kan bidra til å svekke rettssikkerheten, særlig for de som er dårligst stilt.

Det er også en realitet at advokattilbudet i et område henger tett sammen med domstolenes tilstedeværelse, noe Domstolkommisjonen også peker på i sin rapport.

Vi ser det som svært viktig, slik departementet påpeker, å beholde kompetansearbeidsplasser i vårt distrikt. Sammenslåingen av fylkene i Agder har allerede medført en vridning i retning av at kompetansearbeidsplasser ender opp i Kristiansand, og en sammenslåing av rettskretsene vil føre til en forsterkning av denne uheldige virkningen på bekostning av Arendal. Dette vil kunne få alvorlige konsekvenser for vårt distrikt på lang sikt.

I tillegg til det tap av arbeidsplasser som en sammenslåing av rettskretsen vil innebære for domstolene, vil dette også få virkning for tilknyttede virksomheter, som f.eks. advokatbransjen.

I dag har regionen et etablert advokatmiljø med flere advokatkontorer som er i stadig vekst, og som alle i dag er orientert hovedsakelig mot Aust-Agder tingrett og Aust-Agder jordskifterett.

Dersom rettskretsen endres, slik at hovedrettssted blir Kristiansand er det en reell risiko for at advokatbransjen i regionen vil bli rammet hardt, og vi vil trolig se en vridning mot etablering av enda større advokatmiljøer i Kristiansand og en utarming av bransjen i det som i dag er Aust-Agder tingretts rettskrets.

Allerede i dag opplever advokatbransjen at det er en utfordring å trekke de beste hodene til vår region. En endring av rettskretsen vil vanskeliggjøre rekruttering ytterligere og dette vil igjen over tid føre til reduserte fagmiljøer, og gjøre det mindre attraktivt å søke stillinger og bosette seg her.

I Aust-Agder har vi allerede gjennomgått en sentralisering ved at domstolene i Grimstad og Tvedestrand ble lagt ned og at rettskretsen kun hadde ett rettssted som ble lagt i Arendal. Dette medførte en sentralisering av advokattilbudet i rettskretsen, med etablering av flere og større advokatkontor i Arendal. Slik vi ser det, vil en ny sentralisering av domstolen, med hovedrettssted i Kristiansand ha samme virkning, slik at det blir en ytterligere sentralisering av advokattilbudet mot Kristiansandsregionen.

Det er det rettsøkende publikum som vil være taperne ved gjennomføring av forslaget om sammenslåing av rettskretsen i Agder og flytting av jordskifteretten til Kristiansand.

Tilgangen til domstolen blir dårligere, kostnadene for aktørene vil øke, og advokattilbudet i distriktet vil trolig bli redusert.

Dette er spesielt uheldig for vår region som i dag er preget av lav sysselsettingsandel, høy andel deltidsansatte, høy andel uføre, lave inntekter, og mange på sosiale ytelser. I regionplan for Agder fremgår det at det er kommunene lengst øst i Agder som kommer dårligst ut; blant annet kommunene: Risør, Gjerstad, Tvedestrand, Froland og Åmli.

Vår region er følgelig et av de områdene i landet med størst levekårsutfordringer. Det rettsøkende

publikum i denne regionen er derfor spesielt sårbare, og det vil være svært uheldig om tilgangen og tilgjengeligheten til domstolen blir vanskeligere og dyrere. I sum vil dette kunne gå ut over rettssikkerheten, ikke minst for de som allerede er dårligst stilt.

2.4.4 Forslag til alternativ løsning

Vi ønsker å fremsette to alternative forslag som vi mener bør vurderes dersom man likevel kommer til at det skal gjøres endringer i vår region:

2.4.4.1 Sammenslåing av domstolene i Aust-Agder

Slik vi ser det er begrunnelsen for å slå sammen rettskretsene lite treffende når det gjelder Aust-Agder tingrett og Aust-Agder jordskifterett.

Idet hensynet til fleksible organisasjoner, sterke fagmiljøer, digitale domstoler, god ledelse og tilgjengelige tingretter og jordskifteretter, etter vår oppfatning taler for å beholde rettskretsene i Aust-Agder for jordskifteretten og tingretten slik disse er i dag.

Dersom man likevel ser behovet for å gjøre endringer/innsparinger, kunne et alternativ vært å se på muligheten for å samlokalisere jordskifteretten og tingretten enten i det rettslokalet som i dag benyttes av Aust-Agder tingrett og Agder lagmannsrett når lagmannsretten rett setter rett i Arendal, eller i et annet egnet lokale.

2.4.4.2 Hovedrettssted i Arendal

For det tilfelle at det likevel blir besluttet at kretsene skal slås sammen, er det vår oppfatning at hovedrettssted bør være i Arendal.

Dette fordi da politikerne stemte for en fylkessammenslåing i Agder ble det samtidig besluttet at Kristiansand skulle få de fylkeskommunale arbeidsplassene, og Arendal skulle få de statlige.

Denne utviklingen har ikke gått som avtalt og planlagt, og en oversikt over fordeling av statlige arbeidsplasser de siste årene viser at Kristiansand i perioden 2016 til 2018 fikk 310 statlige arbeidsplasser, mens Arendal i samme periode bare hadde fått 22. [Tallene er hentet fra avisartikkel i Agderposten 18. desember 2019.]

Når føringer blir gitt fra sentrale hold, gir dette uheldige virkninger for det som er avtalt lokalt.

Slik Domstolkommisjonen legger opp til i NOU 2019:17, vil økningen i statlige arbeidsplasser i domstolen i Agder skje i Kristiansand, og ikke i Arendal.

2.4.5 Oppsummering

Vi håper at viktigheten av å beholde domstolene lokalt i Arendal for å sikre det rettsøkende publikum tilgang på en godt innarbeidet og velfungerende domstol, både hva gjelder tingrett og jordskifterett, vil bli vektlagt.

Videre er det viktig å understreke at det å ha domstoler med hovedrettssted i Arendal er viktig for å opprettholde og videreutvikle kompetansearbeidsplasser i vår region.

2.5 Midt-Hålogaland

2.5.1 Høringssvar – konklusjon

Midt-Hålogaland krets av Den Norske Advokatforening stiller seg selvsagt bak Domstolkommisjonens og Justis- og beredskapsdepartementets hovedanbefaling om å styrke rettssikkerheten, sikre fortsatt høy tillit til domstolene og bedre ressursutnyttelsen.

Men Midt-Hålogaland krets er ikke enig med de virkemidler som foreslås.

De utfordringer Domstolkommisjonen peker på at tingrettene står overfor kan ikke søkes løst ved inngrep i tingrettens rettskretser og rettssteder, i alle fall ikke uten grundig utredning og vurdering av alternativene. For eksempel må det kunne forventes og også forlanges at det utredes hva som alternativt må til for at Domstoladministrasjonen, i større utstrekning enn nå, kan legge til rette for systematisk fagutvikling for dommerne. Også lovgivningsmessig er det grep som kan gjøres; Alt fra videreutvikling av systemer som legger til rette for klage over uheldig dommeradferd til regler som sørger for utjevning av arbeidsbelastningen ved å utnytte menneskelige ressurser på tvers av rettskretsene ved å flytte saker eller ved å flytte dommere. Også for de sakstyper der det er behov for moderat spesialisering er løsningen å legge til rette for å utnytte ressurser på tvers av rettskretsene, for ikke å si nasjonalt, ved at dommere flytter på seg.

Årsmøtet i Midt-Hålogaland krets har derfor enstemmig gått inn for at dagens tingrettsstruktur skal bestå, iallfall i de mer rurale strøk av Norge.

Dersom regjeringen alternative forslag vedtas, må man som et minimum sikre rettsstedenes fremtidige eksistens ved at det lovreguleres en minusbemanning bestående av dommere og merkantilt personell, samt økonomiske rammer som sikrer at rettsstedene kan bestå over tid.

2.5.2 Merknader til Domstolkommisjonens forslag

Det er uheldig at Justis- og beredskapsdepartementet forserer kommisjonens arbeid for så vidt gjelder domstolstruktur ettersom strukturen nødvendigvis inngår i et hele. Det totale bilde foreligger ikke før delutredning II foreligger.

Om det i mer urbane strøk, med høy befolkningstetthet og korte avstander, kan være riktig å se nærmere på både antall rettssteder og antall tingretter, kan en ikke – slik Domstolkommisjonen gjør – slutte at færre og større tingretter er tjenlig for Norges befolkning sett under ett.

Det fremgår av utredningen at spørsmålet om sentralisering av tingretten har vært vurdert flere ganger siden år 2000, sist i 2015. Midt-Hålogaland krets vil vise til de tidligere drøftelser og konklusjoner som i all hovedsak er gjeldende også i dag.

Erfaringene fra sammenslåing av kommuner og fylkeskommuner og den såkalte nærpolitireformen, endrer ikke på dette. I Domstolkommisjonens forslag vises det til at omlegging av

tingrettsstrukturen innebærer at det vil bli stilt andre krav til ledelse enn hva som er gjengs i dag. Det er dermed nærliggende å anta at dømmende kapasitet bindes opp i administrative gjøremål i større utstrekning enn nå. Erfaringen fra politireformen, hvor operativt personell bindes til ledelse, tilsier at man risikerer det samme ved en tingrettsreform.

Domstolkommisjonen berører i liten eller ingen grad direkte det *konstitusjonelle* element, nemlig at tingrettene er sentrale i den maktfordeling Grunnloven er tuftet på. Historisk sett har det vært av betydning at førsteinstansdomstolene har vært tilstedeværende der folket bor, fordi den lovgivende og den utøvende makt er det.

Domstolkommisjonens forslag innebærer en sentralisering av den dømmende myndighet ut fra *økonomiske* årsaker, fordekt bak argumentasjon om at færre domstoler vil høyne kvaliteten på rettsavgjørelsene som leveres. Underforstått at dagens avgjørelser truffet av mindre tingretter er av dårligere kvalitet. Hvis så hadde vært tilfelle ville oppslutningen om og bakgrunnen for utredningen vært en annen.

Situasjonen er at man over tiår har sett en utvikling der den *utøvende* makt har fått stadig økning i sine budsjetter. For den dømmende makt er det annerledes. Borgernes rettssikkerhet er dermed satt under press. En sentralisering av tingrettene i stor skala vil nødvendigvis ikke avlaste dette presset.

En slik sentralisering kan sågar bidra til ytterligere svekkelse av borgernes rettssikkerhet. Domstolkommisjonen drøfter i pkt 15.7 om tilgang på juridiske tjenester kan være avhengig av hvor tingrettene har sitt sete, uten å egentlig komme til en konklusjon.

At det juridiske miljøet er størst i de store byene og da gjerne hvor også lagmannsrettene har sitt daglige virke er ikke nevnt. For privat tjenesteyting er fagmiljø – særlig hva gjelder juridiske tjenester – av viktighet.

Domstolkommisjonen uttaler avslutningsvis i pkt 15.7 at flytting av domstoler ikke er til hinder for at advokater på det tidligere stedet fortsatt mottar oppdrag fra tingretten. I pkt 33.3.1 uttales derimot at *«Dersom et rettssted legges ned, vil sakene bli behandlet ved et annet rettssted. Hvor saken behandles, har igjen betydning for hvilken aktør som blir oppnevnt i saken. Det vil si at det ikke nødvendigvis er samme person som blir oppnevnt dersom saken flyttes fra ett rettssted til et annet. Hvis tilgangen til kandidater er tilstrekkelig god ved det nye rettsstedet, og disse personene har kortere reisevei til det nye rettsstedet enn hva kandidatene ved det gamle rettsstedet hadde, vil også reiseutgiftene til aktørene bli lavere enn hva de ellers ville ha blitt»*.

Det ligger i dagen at sentralisering av tingrettene vil bidra til svekkelse av tilgangen til juridiske tjenester i distriktene og dermed bidra til svekkelse av borgernes rettssikkerhet og dermed også borgernes tillit til domstolene.

Geografisk nærhet har stor betydning for hvordan borgerne ser på offentlige instanser, herunder domstolene. Større domstoler innebærer større avstand, ikke bare geografisk. Eierskapet til tingretten beror på tillit til at dommerne har kunnskap om lokalsamfunnet, lokal kultur og så videre. Blir avstanden for stor, blir domstolen på alle måter fjern for folk.

Sorenskriveren i Vesterålen tingrett har blant annet vært tydelig på at hans erfaring er at forlik lettere kommer i stand hvor partene har lokale advokater. Hvorfor er det slik? Nærhet til folk og advokater, kjennskap til og kunnskap om miljøet og forståelse av "språket", er faktorer som bidrar til at partene lettere får tillit til dommeren.

Det er verken opplagt, opplest eller vedtatt at det å fjerne tingrettene fra distriktene bidrar til å øke brukernes tillit til domstolen. Det er like nærliggende å forfekte at det motsatte vil være tilfelle.

Tingrettene i Midt-Hålogaland krets, det vil si Trondenes, Ofoten, Vesterålen og Lofoten tingrett betjener en befolkning på ca. 120 000 innbyggere, om lag ¼ av befolkningen i Nord-Norge.

Geografisk utstrekning er fra Andøy kommune i nord, Moskenes kommune i vest, Narvik kommune i øst og Hamarøy kommune i sør. I likhet med Nord-Norge for øvrig, er avstandene betydelige. Selv tatt i betraktning at vegnettet i dag er bedre enn det var for et par tiår tilbake. Fra Reine (kommunesenteret i Moskenes kommune) til Narvik by er det om lag 340 km langs landeveien. Fra Andenes (kommunesenteret i Andøy kommune) til Oppeid (kommunesenteret i nye Hamarøy kommune) er det 212 km med tillegg av en fergetur over Vestfjorden på én time.

Klimatiske forhold kan kanskje hevdes uforandret. Men i det tidsperspektiv Domstolkommisjonen har for sine anbefalinger må klimaendringene tas i betraktning. Det samme gjelder at dagens kortbanenett er under endring. For eksempel er flyplassen i Narvik nedlagt. Og Widerøe har varslet nedleggelse av flyruten mellom Harstad/Narvik lufthavn Evenes og Bodø. Staten har varslet at den vil forsøke å legge til rette for at ruten opprettholdes, men for hvor lenge? Det betyr at man også for fremtiden må planlegge ut fra at reiser til alle årstider skal foregå langs landeveien.

Der er dermed god grunn til å være kritisk til at for eksempel politiet vil oppleve en positiv økonomisk effekt ved at det blir mindre behov for fangetransport. For regionen Midtre Hålogaland blir effekten en annen om kommisjonens forslag legges grunn. Da skal Trondenes tingrett i Harstad behandle eksempelvis begjæringer om varetektsfengslinger. Samtidig finnes ikke fengsler i regionen. Nærmeste fengsel er i Tromsø eller Bodø. Transportkostnadene blir betydelige.

Av vedlegg del I-V til Domstolkommisjonens forslag, side 20, fremgår at nær sagt alle som i dag sogner til Vesterålen og Ofoten tingrett vil få til dels dramatisk lenger reisevei. Ut fra tabellen er gjennomsnittlig reisetid i dag om lag 58 minutter, mot fremtidig gjennomsnittlig reisetid på 114 minutter. Reiseutgiftene til vitner, parter og advokater vil bli store.

Høringsforslagene skjuler dessuten kostnadene ved å etablere nytt og større rettslokale i Harstad. Det samme gjelder at det flere steder er investert i nyere rettslokaler, som for eksempel i Narvik, Lillehammer, Kongsvinger, Hokksund og Horten, som alle foreslås nedlagt av kommisjonen.

Det er også grunn til å peke på at det ikke er opplagt at den pågående digitaliseringen av samfunnet som sådan kan kompensere for fysisk tilstedeværelse, jf. for så vidt den debatt og de tiltak som er iverksatt som følge av koronapandemien. Erfaringen er at teknologien har klare begrensninger. Dette tilsier at man bør være varsom med en tingrettsreform som vil være irreversibel.

Domstolkommisjonen bruker noe tid på, og kommer gjennomgående tilbake til, at dagens tingrettsstruktur bidrar til at tilfeldighetsprinsippet for saksfordeling mellom dommerne i tingrettene i for liten grad lar seg gjennomføre.

Samtidig innleder kommisjonen (pkt 7.1. om tingrettens plassering i rettssystemet) med at den jevne innbygger sjelden eller aldri er i en domstol i løpet av livet. For de langt fleste vil det altså i seg selv fremstå som en tilfeldighet at de må benytte seg av domstolen som *dømmende* myndighet.

I dagens tingrettsstruktur bidrar også dommerfullmektigordningen til at de av borgerne som benytter seg av tingretten flere ganger i sitt livsløp, møter ulik dommer fra gang til gang. At det er sider ved dommerfullmektigordningen som er uheldige, må ikke brukes som argument for sentralisering av tingrettene. Disse sidene ved dommerfullmektigordningene bør løses ved for eksempel presiseringer i domstolloven om hvilke oppgaver som *skal* ivaretas av dommere.

Selv med flertallets forslag til fremtidig tingrettsstruktur er det i nordnorsk sammenheng kun nye Troms tingrett som kan skilte med en bemanning (12 dommere) der man muligens kan operere med tilfeldig saksfordeling etter det ideal kommisjonen anser som ønskelig. Men moderat spesialisering og få dommerfullmektiger (tre stykker) vil på den annen side bidra til at det ikke er gitt at de av borgerne, som mer enn en gang benytter seg av domstolen flere ganger i sitt livsløp, ikke vil møte den samme dommeren som sist.

2.5.3 Merknader til Justis- og beredskapsdepartementets forslag

Det fremgår av høringsbrevet at regjeringen anser det som nødvendig å utvide rettskretsene for å øke fleksibiliteten, bedre ressursutnyttelsen og skape større fagmiljøer i domstolene. Men at mange av utfordringene kommisjonen peker på kan imøtekommes ved bare å utvide rettskretsene i tråd med flertallet i kommisjonens forslag til rettskretsinndeling, likevel slik at alle de bemannede rettsstedene i dagens tingrettsstruktur opprettholdes.

Ved første øyekast fremstår dette forslaget som et rimelig politisk kompromiss. Men forslaget har flere sider ved seg. Om dette vises det til merknadene ovenfor. Her berøres de prinsipielle betenkelighetene ved forslaget.

Som Regjeringen selv peker på, er det uklart hvor langt Domstoladministrasjonen myndighet etter domstolloven § 25 første ledd, til å fastsette antall faste rettssteder innenfor hver enkelt rettskrets, rekker.

At man i dag har en gjentagende debatt om tingrettsstrukturen må antas å være nettopp Domstoladministrasjonens fortjeneste. Midt-Hålogaland krets vil herunder vise til at de har benyttet unntakshjemmelen i § 3 til forskrift om felles faste dommerstillinger (FOR-2015-09-28-1202 – til å vedta felles ledelse for tre av fire domstoler i vår krets dekker; Ofoten, Trondenes og Lofoten. Dette er administrative avgjørelser som har skjedd parallelt med Domstolkommisjonens arbeid.

Det er derfor nødvendig – slik Regjeringen foreslår – å overføre myndighet etter domstolloven § 25 første ledd fra Domstoladministrasjonen til Kongen, slik at vedtakelse av rettssteder følger samme prosess som rettskretser.

Regjeringens forslag om reduksjon av antall rettskretser samtidig som antall rettssteder skal opprettholdes, viser at tingrettsreformen mer er et middel for å bygge opp om Domstoladministrasjonens betydning og innflytelse. Satt på spissen kunne man i og for seg se for seg kun en rettskrets, ikke 59 som i dag, og i stedet et visst antall rettssteder. At Regjeringen går mindre radikalt til verks, gjør ikke behovet for et varsko mindre. Tingrettene er like lite til for Domstoladministrasjonens skyld, som tingretten er til for dommernes skyld. Tingrettene tjener for folkets, demokratiets og nasjonens skyld.

For å opprettholde målsettingen om bemannede rettssteder må det derfor, av hensyn til tingrettenes sentrale betydning i rettspleien, gis lovbestemmelser om minimumsbemanning. Ikke bare om tilstedeværende embetsdommere, men også om støttefunksjoner og øvrige rammebetingelser.

Det vil da også være nødvendig å lovfeste at saker skal behandles på rettsstedet i den delen av rettskretsen hvor saken geografisk hører hjemme. Med dette følger altså en forpliktelse til å sikre domstolene og rettsstedene tilstrekkelige midler. Det antas kjent at reisevirksomheten i lagmannsretten og fylkesnemndene i dag av økonomiske årsaker er lavere enn det den var for bare noen år tilbake.

2.6 Haugesund krets

Styret i Haugesund krets har kun sett på og vurdert Domstolkommisjonens (heretter «Kommisjonens») forslag til endringer i tingrettsstrukturen.

Styret i Haugesund krets er enig i Kommisjonens hovedanbefaling om å styrke rettssikkerheten, sikre fortsatt høy tillit til domstolene og bedre ressursutnyttelsen ved å utvide rettskretsene til tingrettene. Samtidig støtter styret i Haugesund krets departementets alternative forslag om å opprettholde alle (i det minste flere av) de bemannede rettsstedene i dagens tingrettsstruktur.

Styret i Haugesund krets er positive til Kommisjonens forslag om sammenslåing av Haugaland, Sunnhordland og deler av Hardanger tingrett. Videre er styret i Haugesund krets enig i at nye Haugaland og Sunnhordland tingrett bør ha sitt hovedsete i Haugesund. Samtidig ser vi behovet for og viktigheten av å beholde Sunnhordland tingrett som rettssted, som en underavdeling. Dette fordi en slik løsning vil sikre et sterkt fagmiljø, med hovedsete i Haugesund. I tillegg vil en slik løsning bidra til at arbeidsplasser beholdes i distriktene og at brukerne sikres nærhet til domstolen. En sammenslåing av Haugaland, Sunnhordland og deler av Hardanger tingrett, med hovedsete i Haugesund og en underavdeling på Stord, vil med andre ord både skape et større fagmiljø, gi økt fleksibilitet og bedre ressursutnyttelse samt sikre saksfordeling i tråd med tilfældighetsprinsippet.

Behandlingen av barnesaker (barnevernsaker og foreldretvister), herunder spørsmålet om opprettelse av såkalte særdomstoler, har tidligere vakt stort engasjement i Haugesund krets.

Styret i Haugesund krets er innforstått med at Regjeringen har besluttet at det skal arbeides videre med å samle barnesakene i noen større tingretter for å stryke kompetansen om barnefaglige spørsmål, i tråd med Særdomstolsutvalgets utredning. Kommisjonen mener dette best kan løses ved at det gjennomføres strukturendringer som gjør alle tingretter rustet til å behandle barnesaker. Dette synet støttes av styret i Haugesund krets, som understreker viktigheten av at Haugalandsregionen ikke blir stående igjen uten en egen domstol på dette området.

Dersom Haugalandregionen blir stående uten egen domstol på det barnefaglige området, vil dette føre til lang reisevei for parter, antakeligvis til Stavanger eller Bergen. Ettersom disse sakene involverer både barn og foreldre som er i en særlig sårbar situasjon, er lang reisevei en uheldig ekstrabelastning som bør unngås.

Videre vurderes det som en fordel at domstolen som skal avgjøre slike saker har en bred portefølje og slik sett er best mulig rustet til å forstå sakene i et helhetlig perspektiv, f.eks. med tanke på utlendings-, ekteskaps-, skolerett, m.v. En spisset særdomstol e.l. vil ha dårligere helhetlig kompetanse og dette vurderes som uheldig.

Dersom Haugalandregionen blir stående igjen uten en egen domstol på dette området og dette kombineres med nåværende reisefraværsgodtgjørelse, kan dette også føre til at lokale advokater vegrer seg for å ta slike saker. Dette fører igjen til at det er vanskeligere for klienter å få tak i prosessfullmektiger i egen krets og dermed svekket rettsikkerhet.

Utover dette, har særlig Haugaland tingrett god kompetanse på dette området. Dette kan forsterke seg ytterligere ved å skape et større fagmiljø ved sammenslåinger med andre omkringliggende domstoler, jf. ovenfor.

2.7 Telemark

2.7.1 Telemark - Dagens domstolstruktur

Telemark har i dag tre tingrettskretser, hhv Nedre Telemark tingrett i Skien, Aust-Telemark tingrett på Notodden og Vest-Telemark tingrett i Kviteseid. Av befolkningsgrunnlaget på ca. 175 000, sogner ca. 14 000 til Vest-Telemark tingrett, ca. 30.000 til Aust-Telemark tingrett og resterende til Nedre Telemark tingrett.

Samlet dekker rettskretsene et areal på noe over 15 298 km², hvorav 7 6981 km² hører under Vest-Telemark tingrett, 4 340 km² under Aust-Telemark tingrett og resterende 3 260 km² under Nedre Telemark tingrett. Til sammenligning har tidligere Vestfold fylke et areal på 2 225 km². Det er store avstander i Telemark og kollektivtilbudet er begrenset. Kjøretiden med bil fra Rjukan og Haukeli til Skien er henholdsvis 2 t og 20 min, og 2 t og 40 min. Geografien gir således naturlig forklaring på hvorfor Telemark har vært delt mellom flere tingretter. I forlengelsen av dette kan nevnes at Vinje er landets fjerde største hyttekommune, og av 30 964 registrerte fritidsboliger i Telemark, befinner 12 538 seg i rettskretsen til Vest-Telemark tingrett og 8 525 i rettskretsen til Aust-Telemark tingrett.

Videre har Telemark to jordskifteretter, Nedre Telemark jordskifterett i Skien og Øvre Telemark jordskifterett i Kviteseid. Øvre Telemark jordskifterett er samlokalisert med Vest-Telemark tingrett, men har en noe større rettskrets. Øvre Telemark jordskifterett dekker om lag 213 av arealet i Telemark og arbeidsmengden er i stor grad knyttet til selve geografien. Agder lagmannsrett har hovedsete i Skien.

2.7.2 Advokatforeningen - Telemark krets

Medlemsmassen i Advokatforeningen i Telemark teller om lag 100 advokater, og de langt fleste av disse har tilhold i Nedre Telemark, særlig i de befolkningsrike kommunene Skien og Porsgrunn. I Øvre Telemark er det om lag 15 advokater.

Sett i forhold til innbyggertall er det om lag dobbelt så mange advokater per innbygger i Nedre Telemark sammenlignet med Øvre Telemark, nærmere bestemt om lag 1 500 innbyggere per advokat i Nedre Telemark og om lag 3 000 innbyggere per advokat i Øvre Telemark.

2.7.3 *Endringsforslag*

Domstolkommisjonens flertall foreslår én rettskrets for førsteinstans i Telemark, slik å forstå at tingrett og jordskifterett skal være samlokalisert i Skien. Hva gjelder Agder lagmannsrett foreslås rettskretsen utvidet til å omfatte Buskerud tingrett og deler av Vestre Viken jordskifterett.

I høringsbrevet fra departementet lanseres et alternativt forslag hvor tingrettenes rettskretser blir sammenslått, men at rettsstedene blir opprettholdt. Kviteseid og Notodden foreslås således videreført som lokalisering for avholdelse av lokalt tilknyttede saker, og departementet åpner for lovfesting av selve rettsstedene og minimumsbemanning.

Høringsbrevet omtaler imidlertid ikke jordskifteretten eller lagmannsretten, og domstolkommisjonens forslag må derfor kommenteres på selvstendig grunnlag.

2.7.4 *Vårt syn*

Ad kommisjonens forslag om én rettskrets i Telemark

Sentralisering av domstolene har vært tema flere ganger tidligere, og med sin desentraliserte struktur har domstolene i Telemark vært under press. Senest i 2015 var det spørsmål om å slå sammen Aust-Telemark tingrett med Nedre Telemark tingrett.

Advokatforeningen avga i den forbindelse høringsuttalelse, og følgende utdrag hitsettes:

«Kretsstyret har deretter behandlet saken og vil fremheve følgende momenter:

- *Prosesskostnadene øker. Med kun en tingrett i Telemark, som legges til Skien, vil en allerede lang reisevei bli enda lenger. Offentlig kommunikasjonstilbud er stedvis dårlig utbygd. Lang reisevei vil kunne nødvendiggjøre enten overnatting eller kortere rettsdager, og da med fare for at antall rettsdager øker.*
 - *Dersom domstolen flytter, vil det gjøre det mindre attraktivt å etablere seg som advokat i distriktet. Dette vil være konkurransevridende, og det vil på sikt kunne medføre at en allerede lav advokatdekning blir enda lavere. Det er verken det rettssøkende publikum eller advokatstanden tjent med.*
 - *Terskelen for å avholde befaringer blir høyere.*
 - *Lokalkunnskapen svekkes.*
- (...)*

Dette er momenter som et samlet kretsstyre har forståelse for og stiller seg bak. (.....)

I forlengelsen av dette tilføyes at de hensyn som taler for/mot en sammenslåing, i stor grad ville vært forent dersom det var valgt en løsning med en Øvre og en Nedre Telemark tingrett. Det naturlige ville da vært at Vest-Telemark tingrett og Aust-Telemark tingrett hadde blitt slått sammen. Disse to tingretter har i dag til sammen 5 dommerårsverk, hvorav 2 dommerfullmektiger.

Hadde Øvre Telemark tingrett eksempelvis vært lagt til Seljord, ville det ligget midt i den nye rettskretsen. Ved en slik løsning ville det også vært tilnærmet sammenfall mellom kretsene til tingrettene og dagens jordskifteretter.»

Kretsstyret har ikke endret syn siden 2015 og mener det er grunnlag for å opprettholde en selvstendig tingrett i øvre del av Telemark, fortrinnsvis samlokalisert med jordskifteretten slik kommisjonen går inn for. Som i 2015 har tingrettene i Øvre Telemark til sammen 5 dommerårsverk, hvorav 2 dommerfullmektiger. Jordskifteretten har 2 dommerårsverk og normalt en dommerfullmektig.

Kretsstyret mener det er viktig med faglige sterke og uavhengige domstoler som gjør at befolkningen opprettholder den nødvendige tilliten til domstolen, samtidig som avstanden til domstolen ikke bør være for stor fra der folk bor. Domstolen må oppleves tilgjengelig for alle. Hvor mange dommere det bør være for at en domstol er faglig sterk nok, er det slik vi ser det ikke et entydig svar på.

Domstolsadministrasjonen og dommerforeningens styre har hevdet at 10 dømmende årsverk sikrer kvalitet, men flere av de foreslåtte opprettede domstolene vil ha lavere bemanning, så det kan ikke være et absolutt tall for når en domstol er tilstrekkelig bemannet. Erfaringer som enkelte advokater allerede har, er at retten er mer tilbakeholdne med å gjennomføre befarung når domstolen er langt unna, om ikke dommeren vurderer beviset å være av avgjørende betydning. Dette er et rettssikkerhetsproblem.

I de tilfeller befarung gjennomføres kan rett settes ute i distriktet, men det avstedkommer korte rettsdager, da dommerne skal kunne returnere innen rimelig tid. Flere rettsdager medfører økte kostnader for klienten.

Som pekt på i 2015 frykter kretsstyret at også advokattilbudet i øvre Telemark vil svekkes ytterligere ved en sentralisering av domstolene til Skien. Trolig vil tildeling av saker, f. eks bostyreropdrag, forsvarer, og bistandsadvokatoppdrag, bli gitt til advokater som har kort reisevei til domstolen. For klientene vil det også være uforholdsmessig kostbart å engasjere en advokat med lang reisevei til domstolen i forbindelse med prosessoppdrag.

Sentralisering av advokatbistand vil ha negativ effekt på rettshjelpstilbudet, og eksempelvis for ressurssvake klienter vil avstanden i seg selv kunne øke terskelen for å ta kontakt med advokat.

Ad departementets forslag; En rettskrets med flere rettssteder

Departementets forslag om å opprettholde Kviteseid og Notodden som rettssteder under Telemark tingrett, er etter kretsstyret sin oppfatning en lite fremtidsrettet løsning for Telemark. Vest-Telemark tingrett har minimumsbemanning og til dels overkapasitet, med en sorenskriver og en dommerfullmektig, mens Aust-Telemark tingrett har tre dommerårsverk. Med sentralisering av administrasjonsoppgaver mv. til Skien vil grunnlaget svekkes ytterligere. Kretsstyret legger således til grunn at opprettholdelse av Kviteseid og Notodden som rettssteder fremstår sårbart og lite bærekraftig, og det vil være grunn til å

frykte at rettsstedene blir nedlagt innen kort tid.

Videre antas at departementets forslag vil ha tilnærmet samme sentraliserende effekt på advokatstanden som en nedleggelse, da en legger til grunn at advokatenes arbeidsoppgaver i stor grad vil springe ut fra tingrettens hovedkontor.

Ad kommisjonens forslag om utvidelse av Agder lagmannsrett sin rettskrets

Hva gjelder kommisjonens forslag om å utvide Agder lagmannsrett sin rettskrets til å omfatte Buskerud tingrett og deler av Vestre Viken jordskifterett, er kretsstyret av den oppfatning at de medlemmer som blir berørt av forslaget er nærere til uttale seg om dette.

2.7.5 Høring blant kretsens medlemmer

Kretsstyret har også i denne runden gjennomført en høring blant kretsens medlemmer. I det følgende inntas en uttalelse som kretsstyret slutter seg til:

Uttalelse til forslaget om endret domstolstruktur NOU 2019:17

Domstolkommisjonens forslag om sentralisering av rettskretsene gjennom sammenslåing og nedlegging av de kretsene som i dag representerer den desentraliserte strukturen, har vært kommentert tidligere.

I den forbindelse har det vært pekt på at forslaget i mange tilfeller vil medføre økte belastninger for folk som bor i distriktene i form av forlenget reisevei med få kollektive transporttilbud tilgjengelig i distriktene. Dette øker publikums kostnader som følge av at det går bort mer tid for hver gang man må møte opp på rettsstedet. Det vil også bli færre advokater som etablerer seg i distriktene fordi det er store konkurransemessige fordeler med å være etablert i nærheten av der domstolen er etablert.

Distriktenes tilgang til kvalifisert rettshjelp blir redusert, og det kan i neste omgang medføre større fare for rettstap for folk i distriktene enn for dem som bor mer sentralt.

I tillegg vil dommerne få mindre lokalkunnskap om forhold i distriktene. Det er all grunn til å regne med at terskelen for å foreta befaringer i saker ute i distriktene vil være høyere enn i saker nær rettsstedet ut fra alminnelige kost-/nyttebetraktninger.

Det er også et poeng i denne sammenheng at domstolene – som også skal være enkeltmenneskets vem mot overgrep fra de øvrige statsmaktene – svekkes i sin rolle som frittstående og fritt-tenkende organer når antallet domstolledere reduseres kraftig. Det åpner for sterkere påvirkningsmulighet fra utøvende myndigheter og en mer unison og mindre systemkritisk holdning og tankegang i domstolene.

Departementet legger – slik jeg oppfatter forslaget – opp til den samme sentraliseringen, men «sukrer pillen» ved å åpne for at den sentraliserte domstolen kan – jf. uttrykket «ikke til hinder for» – opprettholde flere rettssteder innenfor det sentraliserte distriktet.

Dette er ingen nyskapende tanke.

Helt fram til godt inne på 1990-tallet var det f.eks. praksis for at Aust-Telemark tingrett (den gang

Tinn og Heddal herredsrett) satte rett på Rjukan i saker som hadde tilknytning der. Man disponerte en egen ubemannet rettssal med egen inngang under politihuset. Dette var selvsagt gunstig både for tiltalte, parter og vitner, og gjorde det enkelt og lite kostnadskrevende å foreta befarung i saker når det var ønskelig.

På tilsvarende måte kjenner jeg til at Kongsberg byrett satte rett oppover i Numedal – bl.a. både i Rollag og på Rodberg – i saker med tilknytning der. Også der var det slik at man benyttet ubemannede lokaler og at dommer, aktor, forsvarer eller prosessfullmektiger reiste til det lokale rettsstedet.

Jeg vil tro at denne praksisen var vanlig i mange domstoler rundt om i landet.

Litt ut på 1990-tallet opphørte imidlertid denne praksisen helt uten at verken media eller samfunnet for øvrig «merket» det.

Jeg ser ikke bort fra at den reelle begrunnelsen for å kutte ut praksisen hadde med økonomi å gjøre. Faglig sett er det i alle fall vanskelig å se gode argumenter for endringen.

Den ordningen departementet nå foreslår, synes altså å ha mange likhetstrekk med noe vi har sett før.

Forslaget åpner for en gradvis nedbygging av domstolstilbudet i distriktene – noe som er vesentlig mer sannsynlig enn den styrkingen som departementet velger å fokusere på.

Dette vil da kunne skje uten at våre folkevalgte involveres i prosessen.

Konklusjon:

- Departementets forslag innebærer på ingen måte noen sikkerhet for at det også i fremtiden vil være en desentralisert domstolstruktur i Telemark eller at man vil bevare kompetansearbeidsplasser i distriktene.
- Forslaget åpner tvert imot for at vi – etter noen år – vil sitte igjen med nettopp den sterkt sentraliserte domstolstrukturen som utvalget opprinnelig foreslo og at alle som har et ærend i domstolen må møte opp i Skien.

2.7.6 Konklusjon

Det bør være to selvstendige tingretter i Telemark.

Ved å slå sammen Aust-Telemark tingrett og Vest-Telemark tingrett, og lokalisere ny tingrett for eksempel i Seljord, vil øvre del av Telemark fortsatt ha tilgang på et akseptabelt rettshjelpstilbud.

Tingretten bør være samlokalisert med jordskifteretten for å sikre bærekraftige domstoler.

2.8 Møre og Romsdal

Styret i Møre og Romsdal krets av den Norske Advokatforening mener at det er prinsipielt feil av Regjeringen å ta stilling til domstolenes struktur og geografiske plassering, før Domstolkommisjonens har avlagt sin rapport om de øvrige sidene ved mandatet. Det er etter vår oppfatning problematisk å først ta stilling til antallet tingretter/rettssteder og deres geografiske beliggenhet, og deretter vurdere domstolens oppgaver og oppgaveløsning, saksbehandlingen i ankeinstansen, og ikke minst domstolens og dommernes uavhengighet. Dette er spørsmål som henger nært sammen med strukturen, og som må drøftes i sammenheng med dette. Vi ber derfor primært om at Regjeringen utsetter avgjørelsen om domstolstrukturen til Domstolkommisjonens andre delrapport også har vært på høring.

Dersom man likevel skal ta stilling til domstolstrukturen nå, er det vår oppfatning at Domstolkommisjonens forslag om å utvide rettskretsen til tingrettene, og samtidig redusere antall tingretter/rettssteder, ikke er den beste måten å styrke rettssikkerheten og sikre fortsatt høy tillit til domstolene på. Vi erkjenner at små tingretter er mer sårbare med hensyn til robusthet, uavhengighet og effektivitet, men mener dette kan sikres bedre på andre måter enn ved organisatorisk sammenslåing. Større «flyt» av dommere mellom de ulike domstolene, faglig samarbeid på tvers av domstolene, digitalisering og obligatorisk etterutdanning av dommere er noen eksempler. Å være en lokal, selvstendig tingrett, med nært innblikk i hva som skjer i samfunnet rundt seg, vil etter vår mening i seg selv bidra til både høyere tillit i befolkningen og bedre effektivitet i saksbehandlingen.

Uavhengig av selve organiseringen er det svært viktig for advokatene i Møre og Romsdal at det settes rett over hele fylket, med samme geografiske beliggenhet som i dag. Vi er et fylke med øyer, fjorder og fjell – og et svakt kollektivtilbud. Blir reiseavstanden for lang eller tungvint vil dette være en større trussel for rettssikkerheten enn andre utfordringer vi opplever i dag.

2.9 Østfold og Follo

Styret i Østfold og Follo krets gir sin tilslutning til Domstolkommisjonens forslag om utvidede rettskretser i prinsippet. Samtidig støtter vi Justisdepartementets forslag om å opprettholde bemannede rettssteder som dagens lokalisering (i hovedsak), innenfor de utvidede rettskretsene. Denne modellen er vinn-vinn. Man oppnår både forutsetning for et styrket faglig dommerkollegium, mer rasjonell saksavvikling og opprettholder nærhet til publikum og det lokale advokattilbudet. Det forutsetter selvfølgelig at domstolene finansieres tilstrekkelig.

Saksberamning på de ulike rettstedene i kretsen, f. eks. etter sakstyper, må fastsettes i forskrift. På rettsstedet må det være administrativt personale, med en åpningstid for publikumshenvendelser og veiledning. Dette servicetilbudet er viktig for mange, f. eks. i forbindelse med skiftesaker, og det må også ses i forhold til retten til å inngi muntlig tilsvar m.m. som følger av loven.

Om Østfold tingrett:

Sammenslåingen av tingrettene i hhv. Halden, Fredrikstad, Sarpsborg og Moss til Østfold tingrett er allerede vedtatt, og er ikke en del av høringen ifølge høringsbrevet. Styret i kretsen kan ikke se noen grunn til at ikke de samme prinsippene om å opprettholde lokale rettssteder innenfor en utvidet krets må legges til grunn også i Østfold. Det er riktignok kortere avstander her enn i mange andre foreslått utvidede kretser, men det er et befolkningstungt område og det oppstår i sum betydelig ulemper ved

samlokalisering av alle funksjoner på enkelt ett sted.

Samlokalisering på ett sted vil være negativt for advokattilbudet lokalt andre byer enn der rettsstedet ligger. For advokater med fri rettshjelpssaker og straffesaker er reiseavstand rent tap. Særlig for ressursvake grupper vil reising bety en høyere terskel for å oppsøke advokat. Også oppmøte i rettsak vil være mer problematisk for flere i ressursvake grupper. Lengre dager på grunn av reising får også konsekvenser for henting/bringning i barnehage o.l.

Sammenslåing til lokalisering på ett enkelt rettssted vil bl.a. få økonomiske konsekvenser for sakstyper som varetektsfengsling og saker med befaring. Ekstra kjøreavstand innebærer større ressurs- og tidsbruk for alle aktører, også med konsekvens for saksomkostningene. Eksempelvis er det svært mange varetektsfengslinger i grensebyen Halden. Når det gjelder befaringer, f. eks. i eiendomstvister, kan reiseavstanden fort bety at en i utgangspunktet én-dagssak ikke forsvarlig kan gjennomføres på en enkelt dag.

2.10 Hedmark

Våre medlemmer har i ulik grad engasjert seg i forslaget til ny domstolstruktur. Advokater i Øst-Hedmark, som i all hovedsak blir berørt av forslaget, har vært mest negative til tidligere foreslåtte strukturendringene. Vedlagt (se punkt 5.11.1) følger tidligere innspill fra advokatene i Østerdalen og Solør til det opprinnelige forslaget fra Domstolkommisjonen.

Det er positivt at det nye forslaget fra departementet ikke går like langt i retning nedleggelse av tingretter i distriktene som Domstolkommisjonens opprinnelige forslag.

Det fremgår av departementets forslag at en ny domstolstruktur vil gi et innsparingspotensiale grunnet reduserte bemanningskostnader som følge av økt fleksibilitet og bedre utnyttelse av domstolenes ressurser.

Styret i Hedmark krets mener det viktigste for rettssikkerheten er at landets domstoler er av høy kvalitet og bidrar til en effektiv saksavvikling. Dette bør også være hovedhensynet bak eventuelle strukturendringer.

Det skal presiseres at våre medlemmer gjennomgående opplever domstolene i vårt distrikt som effektive og kvalitativt gode. I forslaget foreslås antall rettskretser redusert, og slik at domstolledelsen sentraliseres i enkelte utvalgte regionsentre. For Hedmark er det Hamar som er foreslått valgt som rettskrets. Styret i Hedmark krets er enige i at det er riktig å beholde en tingrett på Hamar. Samtidig er det et klart uttrykt ønske fra våre medlemmer om at også tingrettene i Elverum, Kongsvinger og Tynset må opprettholdes som i dag.

Av forslaget fremgår det at antall rettssteder i stor grad beholdes, noe som kan se ut til å bevare tingrettene i Elverum, Kongsvinger og Tynset. Samtidig foreslås en sentralisert domstolledelse, og en minimumsbemanning på kun en embetsdommer for hvert rettssted. Det er en risiko for at dette vil føre til en gradvis avvikling av tingrettene i distriktet. Sakene vil så langt det er åpning for det kunne styres til enkelte rettssteder. Ved senere innsparingstiltak vil det være enklere å avvikle rettssteder med få saker.

Videre synes det ikke tatt høyde for minimumsbemanning av kontorpersonale ved domstolene, noe som kan føre til at alle administrative funksjoner tillegges den sentrale domstolen. Dette vil kunne virke negativt for bevaring av arbeidsplasser i distriktene og for publikums nærhet til domstolene.

Vi mener at domstolenes nærhet til det rettssøkende publikum er viktig – også i et rettssikkerhetsperspektiv. For mange vil dette bli for ressurskrevende, og særlig for de svakeste vil mulighetene til å kunne ivareta interessene sine på en god måte bli betydelig svekket. I tillegg vil lokalkunnskapen som de lokale aktørene besitter i stor grad gå tapt når hovedsetet for domstolene flyttes til en utvalgt by.

Dersom aktiviteten ved rettsstedene blir redusert vil det utvilsomt få påvirkning på advokattettheten i distriktene. Pr. i dag finnes det gode advokatmiljøer i tilknytning til de regionsentrene hvor dagens domstoler ligger. Vi har vanskelig for å se at advokattettheten i distriktene kan opprettholdes uten at alle de lokale domstolene har tilsvarende aktivitet som i dag. Det er en klar risiko for at dagens solide lokale advokatmiljøer forvirrer uten tilstedeværelsen av en fast og godt bemannet og operativ domstol i nærområdet.

Styret i Hedmark krets mener det er åpenbart at å måtte reise flere timer for å få et fysisk møte med en advokat i nærheten av domstolene er et betydelig dårligere alternativ for å få juridiske råd enn det å kunne benytte de lokale kompetansemiljøene vi har i dag.

Styret i Hedmark krets mener det ikke bør foretas større endringer i strukturen som fører til mindre aktivitet ved de lokale tingretter. Domstolene bør heller styrkes ved økte bevilgninger for å ta ned restanser de steder det er behov for dette. Videre bør det etter styret sitt syn være mulig å åpne for et mer omfattende samarbeid og fleksibilitet mellom de ulike rettskretsene, uten at det er nødvendig med en slik strukturendring som foreslått fra departementet sin side.

2.10.1 Innspill til utredning om domstolenes fremtidige organisering – struktur

Vi viser til pågående arbeid i Domstolkommisjonen vedrørende fremtidig organisering av domstolene i Norge.

Undertegnede brevskrivere er advokater som har advokatpraksis i Innlandet med kontorer i Elverum, Tynset, Trysil og Flisa. Som aktive brukere av domstolene i Nord- og Sør-Østerdal er vi bekymret for de signaler vi har fått om disse domstolenes fremtid.

Både domstolene og advokatene i distriktet er til for det rettssøkende publikum. Vi er til for brukerne, og vår eksistensberettigelse er utelukkende forbundet med om vi dekker befolkningens behov for juridiske tjenester.

Rettssikkerheten i det indre østlandsområdet i Norge er god. Dette skyldes både kvalitativt gode domstoler som nyter stor anseelse i befolkningen, men også at tilgangen til juridisk bistand er tilstrekkelig stor. I Elverum, med en befolkning på ca. 20 000 innbyggere, er det 15 advokater fordelt på 6 firmaer. På Tynset med en befolkning på ca. 6 000 innbyggere er det fire praktiserende advokater. Begge steder er regionsentre i Innlandet, hvor de fleste offentlige etater er lokalisert. Elverum og Tynset betjener et større omland, og befolkningen i nærliggende kommuner, slik som i Åmot, Våler, Åsnes, Trysil, Engerdal, Stor-

Elvdal, Alvdal, Folldal, Rendalen, Tolga og Os søker mot Elverum og Tynset for å få tilgang til ulike offentlige tjenester og for å få dekket sine behov for juridisk bistand. Utover de etablerte advokatkontorene i Elverum og på Tynset, er det på Flisa en advokat med eget firma, mens det i Trysil er en advokat med fast praksis og to avdelingskontor for Elverums- og Hamarfirmaer. Alle advokatene har jevn tilgang til oppdrag, gjennom en kombinasjon av oppdrag tildelt fra det offentlige (herunder straffesaker og bostyreropdrag ved dødsfall og konkurs) og gjennom oppdrag fra private næringsdrivende og privatpersoner.

Det at publikum kan ha en valgrett, og at det finnes advokatmiljøer av en viss størrelse i nærområdet, bidrar til å sikre at de juridiske tjenestene som tilbys har god kvalitet. Gode advokater velges på nytt for nye oppdrag. Med færre valgmuligheter er publikum i større grad prisgitt den advokat som befinner seg på stedet.

Uten domstolene er det vanskelig å se at en slik advokattetthet vi har i dag kan opprettholdes i det indre østlandsområdet. Den klare risikoen vil være at tilgangen til advokattjenester i distriktet blir mindre, og med større mulighet for at det rettssøkende publikum ikke får ivaretatt sine juridiske behov, med de konsekvenser dette kan ha for rettssikkerheten. Vår erfaring er at fysiske klientmøter er avgjørende viktig både for privatpersoner og næringsdrivende. De fleste som søker juridisk bistand oppsøker den i sitt nærområde. Terskelen for å reise langt for juridisk bistand er høy. Dette gjelder i særdeleshet for svakerestilte, som ofte har det aller største bistandsbehovet. Kostnadene for den enkelte vil dessuten være langt høyere dersom de må benytte seg av advokater konsentrert rundt en eller to byer i Innlandet. Ikke minst vil den betydelige reiseavstanden i fylket medføre økte kostnader.

Når det gjelder domstolene i Nord- og Sør-Østerdal, er det vårt inntrykk at disse fungerer utmerket. Domstolene har i en årrekke vært preget av effektivitet og en solid domstolsledelse. Vi opplever ingen kvalitetsforskjeller på de avgjørelsene som treffes fra nevnte tingretter og de avgjørelser som fattes av øvrige av landets tingretter. Videre opplever vi en svært rask saksavvikling og korte ventetider på å få saker berammet. Det har særlig stor betydning i saker etter barneloven, der hensynet til partene og ikke minst barna, krever en effektiv og god saksavvikling. Selv om partene (og minst en av advokatene) ikke alltid er fornøyd med innholdet i rettens avgjørelser, så er det et gjennomgående inntrykk at prosessen har blitt ledet på en tillitvekkende og god måte. Det er vanskelig å se noen god begrunnelse for å gjøre store endringer med disse domstolene.

Vi er blitt fortalt om enkelte av forslagene domstolkommisjonen har til vurdering. Ett av forslagene skal være å ha to tingretter i Innlandet, beliggende på Hamar og enten Gjøvik eller Lillehammer, mens et annet forslag skal være å ha en felles domstol på Lillehammer.

Vi ser med uro på konsekvensene av disse forslagene. For det første vil den effektive saksavviklingen vi er vant med fra Nord- og Sør-Østerdal tingrett stå i fare for å bli utradert. Videre vil advokatmiljøene bli konsentrert om byene hvor domstolene befinner seg, med den konsekvens at brukerne får lengre reisevei, større kostnader til advokat, og en høyere terskel for å oppsøke juridisk bistand.

For byene som blir berørt, og distriktet rundt betyr nedleggelse av domstoler mye mer enn at noen årsverk med dommere og saksbehandlere forsvinner. Domstolene er helt sentrale bærebjelker for Elverum og Tynsets posisjon som regionsentre i Innlandet. En nedleggelse av disse domstolene vil få konsekvenser for befolkningens tilgang til juridiske tjenester. Videre vil distriktene miste kompetansearbeidsplasser. Distriktpolitisk er det svært vanskelig å se gode holdepunkter for å ikke

beholde Nord- og Sør-Østerdal tingrett.

Vi er kjent med at sorenskriver i Nord- og Sør-Østerdal tingrett, Jens Morten Nesseth, har foreslått en samling av Nord- og Sør-Østerdal tingretter og jordskifteretter. Og slik at det beholdes lokaler i Tynset og Elverum. Dette er etter vårt syn et godt forslag, som både vil styrke domstolene, gi et bedre tilbud til publikum og styrke kompetansearbeidsplasser i distriktet.

3 SÆRLIG OM OSLO BYFOGDEMBETE OG OSLO TINGRETT

3.1 Oslo krets

3.1.1 Innledning

I Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat støtter departementet kommisjonens forslag om å slå sammen rettskretser, men at dagens rettssteder skal beholdes. Det sies intet direkte om Oslo som rettskrets i høringsnotatet, hvilket forstås dithen at departementet støtter kommisjonens forslag om å slå sammen Oslo byfogdembete og Oslo tingrett. Forholdene i Oslo er ikke eksplisitt omtalt i høringsnotatet og er kun behandlet svært summarisk i kommisjonens utredning punkt 12.5.

Advokatforeningen Oslo krets har en særinteresse tilknyttet forholdene i Oslo. Nærværende høringsuttalelse knytter seg dermed kun opp mot den foreslåtte sammenslåingen av Oslo byfogdembete og Oslo tingrett.

I kommisjons utredning foreslås det å slå sammen Oslo byfogdembete og Oslo tingrett. Som begrunnelse for forslaget vises til flere forhold. Kommisjonen ønsker én fullfaglig domstol i Oslo og anfører at en sammenslåing vil gi økt fleksibilitet i ressursutnyttelsen både på dommersiden, saksbehandlersiden, administrativt og utnyttelsen av bygget. Kommisjonen har pekt på at en sammenslåing vil gi gevinster med tanke på intern drift og organisering, at den administrative bemanningen vil kunne reduseres og at en sammenslåing samlet sett vil gi en mer effektiv ressursutnyttelse. Det er videre anført at en sammenslåing vil medføre større grad av brukervennlighet for det alminnelige publikum.

Forslaget om sammenslåing av Oslo byfogdembete og Oslo tingrett vil medføre en nedleggelse av Oslo byfogdembete som selvstendig domstol. Til tross for at det også i 2010 og 2015 ble foreslått å sammenslå/endre strukturen til domstolene i Oslo har ikke effekten dette vil ha for brukerne av domstolen blitt nærmere utredet nå, utover henvisning til forholdene i Trondheim, Bergen og Stavanger i forbindelse med sammenslåingen som der fant sted for om lag 40 år siden.

Advokatforeningen Oslo krets stiller seg negativ til forslaget om sammenslåing av Oslo byfogdembete og Oslo tingrett, noe vi vil begrunne nærmere i det følgende.

3.1.2 Fullfaglighet vs. spesialkompetanse

Kommisjonen legger i utredningen vekt på prinsippet om fullfaglighet. Advokatforeningen Oslo krets er enig i at prinsippet må ha en sentral plass ved vurderingen av domstolenes generelle organisering. Det

er samtidig Advokatforeningen Oslo krets sitt syn at prinsippet om fullfaglighet må sees i sammenheng med, og avpasses til, de reelle behov som foreligger i de ulike geografiske områdene av landet.

En sammenslåing av Oslo byfogdembete og Oslo tingrett er ikke sammenliknbart med sammenslåing av domstoler ellers i landet. Oslo byfogdembete og Oslo tingrett er to forskjellige domstoler med forskjellige saks- og fagfelt, som blant annet setter ulike krav til saksbehandling mv. I tillegg er Oslo byfogdembete landets tredje største førsteinstansdomstol. Størrelsen er i seg selv et argument for å ikke sammenslå domstolene, fordi dette vil skape en domstol hvor størrelsen i seg selv krever økt administrasjon.

Advokatforeningen Oslo krets vil påpeke at Oslo, som landets finansielle sentrum, krever spesialkompetanse blant dommerne og saksbehandlerne. Dette gjør seg gjeldende både ved Oslo byfogdembetes behandling av særskilte problemstillinger knyttet til konkurs og arv- og skifte, samt ved begjæringer om midlertidige avgjørelser m.m. Det er meget viktig at dommerne har erfaring fra behandling av tilsvarende saker tidligere, da viktige beslutninger skal treffes i løpet av meget kort tid. Oslo byfogdembete har dommere med den nødvendige erfaringen og har også utviklet rutiner, som gjør at kritiske avgjørelser treffes innen meget korte frister. Mulighetene for spesialisering i en sammenslått domstol, innenfor de sakstyper Oslo byfogdembete betjener i dag, vil være begrenset. Det vil således ikke være det samme grunnlaget, som i dag, til å opprettholde og utvikle den samme grad av spisskompetanse som dommere og saksbehandlere hos Oslo byfogdembete besitter nå.

Fullfaglighet må veies mot andre hensyn når domstolenes organisering og arbeidsoppgaver skal fastlegges. Per i dag besitter ikke Advokatforeningen Oslo krets informasjon om at mangel på fullfaglighet ved domstolene i Oslo utgjør et problem. Derimot er det Oslo krets sin oppfatning at den spesialkompetanse som Oslo byfogdembete besitter hva angår alle former for bobehandling er meget verdifull. Oslo byfogdembete fungerer i dag svært tilfredsstillende, både mht. saksbehandlingstid og faglig kvalitet. Den gode og tette kontakten mellom retten og oppnevnte bostyrere/bobestyrere/medhjelpere bidrar til en hensiktsmessig og kostnadseffektiv avvikling av saker hvor slik oppnevning er nødvendig. Advokatforeningen Oslo krets fremholder at slik god og tett kontakt nødvendiggjør at sakene ikke spres på for mange dommere/saksbehandlere og dermed forsvinner i et stort system.

De samme hensyn gjør seg gjeldende for behandlingen av midlertidige avgjørelser, som hører inn under Oslo byfogdembete. Midlertidige forføyninger skal avgjøres meget raskt. Behandling av slike saker krever dommere med spesierfaring og et system i tråd med den størrelse og med den kompetansen Oslo byfogdembete har i dag. I et større system er det fare for at saksbehandlingstiden øker og spesialkompetansen forsvinner. Erfaringene med behandling av midlertidige avgjørelser for andre domstoler er blandet, både hva angår faglig kompetanse og saksbehandlingstid.

Ved en sammenslåing er det sannsynlig at den velutviklede og ledende kompetanse som i dag befinner seg ved Oslo byfogdembete innen konkurs-, skifte-, tvangs- og forføyningssaker vil utvannes. Det er grunn til å frykte at den erfaringen som har blitt opparbeidet hos dommere og saksbehandlere ikke så lett ivaretas, og heller ikke utvikles videre. Forsvinner spesialkompetansen, er det nærliggende å anta at sakene vil bli undergitt en lengre behandlingstid, og at avgjørelsene materielt sett kan bli mindre gode. Dette vil være til stor belastning for dagens brukere av domstolen, både for næringslivet og for de private.

Oslo byfogdembete behandler en mengde kompliserte sakstyper, som i mange tilfeller følger prosessregler utenfor tvisteloven. Grunnet Oslo byfogdembetes erfaring, struktur og betydelige saksmengde er byfogdembetet i dag også å anse som en ressurs for landets øvrige domstoler. Domstolen besitter en meget høy kunnskap om materielle spørsmål på de angjeldende rettsområdene og har den største praktiske erfaring med håndtering av slike saker. Domstolens rolle som veileder og forbilde er verdifull. Dette gjelder ikke kun saksområder som er særegne for Oslo.

Advokatforeningen Oslo krets mener etter dette at prinsippet om fullfaglighet må få mindre gjennomslagskraft i Oslo enn i andre deler av landet, og at hensynet til å bevare spesialkompetansen ved å opprettholde Oslo byfogdembete, innenfor dette spesielle felt, som separat domstol, må gå foran. Ettersom Oslo byfogdembete fungerer så godt, er det ikke behov for å omstrukturere byfogdembetet til en avdeling hos tingretten.

3.1.3 Ressursutnyttelse og kostnadseffektivitet

Kommisjonen har i sin utredning anført at en sammenslåing vil gi økt fleksibilitet i ressursutnyttelsen både på dommersiden, saksbehandlersiden, administrativt og utnyttelsen av bygget. Kommisjonen har pekt på at en sammenslåing vil gi gevinster med tanke på intern drift og organisering, at den administrative bemanningen vil kunne reduseres og at en sammenslåing samlet sett vil gi en mer effektiv ressursutnyttelse.

Advokatforeningen Oslo krets er ikke enig i at en sammenslåing vil gi de gevinster kommisjonen har pekt på i sin utredning. Størrelsen på domstolen vil ved en sammenslåing med stor grad av sannsynlighet kreve økt administrasjon. En bemanningsreduksjon, slik kommisjonen legger opp til, vil kunne bidra til å svekke domstolens effektivitet av de oppgavene Oslo byfogdembete utfører i dag. Dette vil igjen få store ringvirkninger for brukerne av Oslo byfogdembete ved forlengede saksbehandlingstider, lavere/blandet faglig kompetanse og en grad av utilgjengelighet ved saker som krever umiddelbar oppfølging.

Ressursutnyttelsen ved domstolene i Oslo vil være bedre uten sammenslåing av Oslo byfogdembete og Oslo tingrett. De fagområdene Oslo byfogdembete behandler har ikke behov for mer generaliserte dommere og saksbehandlere. Det er meget viktig å beholde den spesialkompetansen som ligger hos Oslo byfogdembete som separat domstol.

En sammenslåing av domstolene vil med stor grad av sannsynlighet heller ikke føre til økonomiske besparelser, all den tid en større domstol vil kreve flere ledd og føre til en mer tungrodd organisering med større behov for gjennomføring av administrative oppgaver. Advokatforeningen Oslo krets vil påpeke at det er kostnadsbesparende å ha en spesialisert, effektiv domstol, slik Oslo byfogdembete er i dag. Ved sammenslåing med Oslo tingrett vil denne kostnadsbesparelsen bortfalle.

Advokatforeningen Oslo krets kan heller ikke se at de ressursmessige konsekvensene av en sammenslåing er tilstrekkelig utredet i høringsnotatet. Når det sannsynligvis ikke vil føre til økonomiske besparelser å foreta sammenslåing, må virkningene av en eventuell sammenslåing analyseres inngående for å avklare hvilke ressursmessige konsekvenser en sammenslåing vil ha. En slik vurdering og analyse må foretas før sammenslåing besluttes.

3.1.4 Konsekvenser for brukerne av Oslo byfogdembete

Kommisjonen har i sin utredning påpekt at en sammenslåing vil medføre større grad av brukervennlighet for det alminnelige publikum.

For profesjonelle brukere av domstolen skaper todelingen av domstolene i Oslo neppe problemer. Når det gjelder øvrig publikum kan delingen i to instanser muligens være noe uklart om en ikke har hatt befatning med begge domstolene. Dette avhjelpest allikevel i stor grad av at domstolene er lokalisert på samme sted. Domstolenes nettsider er også tydelige på saksområder, samt øvrige opplysninger, dersom det alminnelige publikum skulle få behov for å benytte seg av domstolene.

Det som er fremhevet over under punktet om fullfaglighet og spesialisering har direkte relevans for brukerne av domstolene. For brukerne er det viktigst at avgjørelsene er av god kvalitet og at sakene undergis en rask behandling. Det henvises dermed til det som der er sagt.

De eventuelle besparelser som oppnås internt må dessuten veies opp mot de større samfunnsøkonomiske effektene. Av hensyn til flere samfunnsinteressenter bør man beholde en modell som på best mulig måte ivaretar den eksisterende kompetansen og funksjonen til Oslo byfogdembete. Samfunnet som helhet vil kunne tape betydelig mer enn de eventuelle interne besparelsene ved at f.eks. kreditorer ikke tidsnok får sikret sine verdier. Dette har direkte konsekvens også for offentlig sektor. Videre vil en mer tungrodd organisasjon kunne føre til flere ledd, samt lenger saksbehandlingstid også i de saker hvor det er oppnevnt bostyrer/bobestyrer/medhjelper, hvilket igjen vil kunne føre til fordyrende behandling av konkursboet/dødsboet/tvangssalget. Slik fordyrende behandling av disse sakene vil gå direkte utover brukerne, som vil sitte igjen med regningen.

Det skal videre bemerkes at det har vist seg nå i disse tider at det i krisesituasjoner er ekstra viktig med domstoler med spesialkompetanse. Oslo byfogdembete har åpnet konkurser, avholdt skiftesamlinger, avsagt kjennelser mv. heldigitalt. Ved sammenslåing til en stor domstol er Advokatforeningen Oslo krets av den oppfatning at dette arbeidet vanskeligere hadde latt seg gjennomføre.

3.1.5 Oppsummering

Advokatforeningen Oslo krets slutter seg ikke til forslaget om sammenslåing.

Advokatforeningen Oslo krets ser det som sannsynlig at den verdifulle spesialkompetansen som i dag ligger hos Oslo byfogdembete ikke vil holdes vedlike og dermed på sikt vil bli utvannet. Videre er det sannsynlig at en sammenslåing vil medføre at spesielt brukerne av Oslo byfogdembete vil bli skadelidende som følge av lengre saksbehandlingstid, lavere faglig kompetanse, fordyrende prosesser m.m.

Advokatforeningen Oslo krets ønsker også å avslutningsvis bemerke at dagens todeling av domstolen i Oslo fungerer utmerket. Når det verken foreligger økonomiske eller andre tungtveiende hensyn for å foreta sammenslåing i Oslo, er det etter vårt syn heller ikke formålstjenlig å foreta endringer.

3.2 Uttalelse fra Advokatforeningens lovutvalg for konkurs, akkord, panterett, tvangsfullbyrdelse og inkasso om sammenslåing av Oslo byfogdembete og Oslo tingrett

3.2.1 Innledning

Det vises til høringsbrev fra Justis og beredskapsdepartementet 02.03.2020 og Domstolkommisjonens utredning NOU 2019:17.

Vi vil nedenfor kun kommentere kommisjonens forslag til sammenslåing av Oslo tingrett og Oslo byfogdembete (OBYF).

I utredningen har Domstolkommisjonen pekt på en rekke generelle utfordringer med dagens modell, noe som etter kommisjonens syn taler for sammenslåing. Dette gjelder blant annet (i) kvalitet og fagmiljøer og (ii) fleksibilitet og effektivitet.

Som begrunnelse for anbefalingen om sammenslåing av Oslo tingrett og OBYF viser Domstolkommisjonen til flere forhold.

Først og fremst pekes det på at en sammenslåing vil gi økt fleksibilitet i ressursutnyttelsen, gevinster med tanke på intern drift og organisering, at kostnadene til administrasjon vil bli lavere ved at administrativ bemanning vil kunne reduseres, mer effektiv ressursutnyttelse, verdifullt løft innen ny teknologi, i tillegg til at det vil være mer brukervennlig overfor det alminnelige publikum å kunne forholde seg til én fullfaglig domstol i første instans.

Domstolkommisjonen uttaler videre at funksjonen OBYF og Oslo tingrett har som kompetansesenter for øvrige domstoler, vil kunne ivaretas i en fullfaglig domstol. Videre ser kommisjonen for seg at det er naturlig at OBYF blir organisert innenfor «(en) særskilt(e) avdeling(er) i den sammenslåtte domstolen».

For øvrig viser Domstolkommisjonen til den historiske utviklingen hva gjelder spesialembeter. Det vises i utredningen blant annet til at de andre større byene har hatt embeter «tilsvarende Oslo byfogdembete», men at disse nå er sammenslått.

Advokatforeningen deler ikke Domstolkommisjonens vurderinger og stiller seg negativt til forslaget om å slå sammen Oslo tingrett og OBYF, noe vi vil begrunne nærmere i det følgende.

Sammenslåing av Oslo tingrett og OBYF er behandlet flere ganger tidligere, senest høsten 2015. Høsten 2015 mente både Domstoladministrasjonen, Advokatforeningen, andre sentrale høringsinstanser og OBYF selv at det er dagens modell som best ivaretar brukernes behov for gode og raske domstoltjenester. Etter Advokatforeningens syn gjør de samme hensyn seg gjeldende i dag og foreningens begrunnelse fra forrige runde er derfor gjentatt flere steder i nærværende høringsuttalelse.

3.2.2 Kvalitet og fagmiljøer

Domstolkommisjonen har i utredningen generelt vist til at sakene for domstolene blir stadig mer krevende og komplekse, noe som understreker behovet for et godt fagmiljø. Kommisjonen viser videre til bruk av dommerfullmektiger (over 30 % av de dømmende i 2018 var dommerfullmektiger), krav til likebehandling og tilfeldig allokering av saker som noen av de største utfordringene med dagens modell.

Advokatforeningen er enig i at prinsippet om kvalitet og fagmiljø bør ha en sentral plassering ved vurderingen av domstolens generelle organisering. Etter Advokatforeningens syn tilsier nettopp dette at Oslo tingrett og OBYF *ikke* bør slås sammen.

OBYF er en spesialdomstol og den eneste av sitt slag i landet. Med rundt 50 ansatte er det Norges tredje største domstol i førsteinstans. Pr. i dag er det 15 dommere ved domstolen og ca 30 saksbehandlere. Domstolens mest sentrale saksfelt er forføyning og arrest (sikring), konkurs, tvangssalg av bolig, fravikelse, klage om namsmannens avgjørelser, gjeldsordning, dødsfallsregistrering, dødsboskifte og felleseieskifte, samt notarialbekreftelser. OBYF dekker de fleste sivilrettslige fagfelt med sakene om sikring. Domstolen har ikke straffesaker. Virksomheten er preget av stort saksvolum og at mange saker krever rask avgjørelse. Dette er OBYF, i motsetning til øvrige tingretter, innrettet på. Nettopp domstolens erfaring og evne til å forstå behovet for raske prosesser er i mange tilfeller helt avgjørende for riktige og gode resultater.

Det er Advokatforeningens oppfatning at den spesialkompetansen som OBYF besitter i forhold til alle former for bobehandling, er meget verdifull. Behandlingene av disse sakene blir effektivt fulgt opp av dommere med høy faglig kompetanse.

Den gode kontakten mellom bl.a. bostyrere/bobestyrere og retten, som det særlig ligger til rette for når sakene ikke spres på for mange dommere, bidrar også utvilsomt til en hensiktsmessig avvikling av denne sakstypen. Advokatforeningen ser på den annen side ikke at Oslo tingrett på noen måte blir skadelidende ved at dommerne der ikke har særlig befatning med slike arbeidsoppgaver.

De samme hensyn gjør seg gjeldende for behandlingen av midlertidige avgjørelser, som hører inn under OBYF. Ved midlertidige forføyninger, som skal avgjøres hurtig, er det en fordel at saken behandles av dommere med særskilt innsikt. Dommeren må ha slik spesialerfaring at vedkommende ikke personlig viker tilbake for å treffe inngripende avgjørelser raskt.

Det vises også til det som er sagt over, om at man ved midlertidige avgjørelser er avhengig av at dommerne tilhører en institusjon som har skarpt fokus på at avgjørelser treffes på faglig forsvarlig grunnlag, innen knappe tidsfrister. OBYF utmerker seg i så henseende, mens erfaringene med behandlingen av midlertidige avgjørelser for andre domstoler nok er mer blandet. Den store fordelene ved at Oslo byfogdembete har et klart ansvar for midlertidige avgjørelser er at det ved denne institusjonen har utviklet seg en embetskultur som tar ansvar for at midlertidige avgjørelser undergis en både forsvarlig og rask saksbehandling.

OBYF er i dag å anse som en ressurs for landets øvrige domstoler, også domstoler i større byer. Domstolen besitter en meget høy kunnskap om materielle spørsmål på de angjeldende rettsområdene og har den største praktiske erfaringen med håndtering av slike saker. Domstolens rolle som veileder og forbilde er verdifull. Dette gjelder ikke kun saksområder som er særegne for Oslo. Som et eksempel kan det pekes på embetes kompetanse innen tvangssalg av fast eiendom. Medhjelperordningen, som har revolusjonert tvangssalgsinstituttet med langt høyere priser på tvangssalgseiendommene, trenger dommere som har kjennskap til hele prosessen og en domstol som aktivt bidrar til å lage effektive rutiner for en rask og lik behandling og som ivaretar partenes interesser. Dette har OBYF klart på en utmerket måte. Med sine få, men kompetente dommere, er Oslo blitt en foregangskrets for resten av landets medhjelpere og domstoler.

Tilsvarende er bobehandling et særlig område hvor god kontakt mellom bostyrer og retten er av avgjørende betydning for behandlingen. Bostyrer skal gjennom lovgivningen fungere som rettens

forlengede arm og kreditorenes representant. God dialog og tillit mellom dommer og bostyrer er av stor betydning. Det vil derfor normalt være viktig at de aktuelle dommerne har god kjennskap til ikke bare den enkelte bostyrer, men også deres kontors ressurser og kapasiteter til å behandle de enkelte boer. Denne, tidvis helt avgjørende kunnskapen, vil kunne forsvinne dersom Oslo byfogdembete skulle bli borte.

Domstolen deltar også i lovarbeid og er en sentral høringsinstans innenfor egne saksfelt.

I 2003 utarbeidet rhKnoff AS en rapport til Justisdepartementet hvor det fremheves at det er en betydelig risiko for at spesialkompetansen vil gå tapt ved sammenslåing til én domstol. Det ble i Advokatforeningens høringsuttalelse fra 2010 pekt på at denne faren ikke er redusert siden den gang. Foreningen understreker at det samme gjør seg gjeldende også nå. Ved en sammenslåing er det sannsynlig at den velutviklede og ledende kompetansen som i dag befinner seg ved OBYF innen konkurs-, skifte-, tvangs-, og forføyningssaker, vil utvannes, spesielt over tid. Dette ser Advokatforeningen på med bekymring.

Forsvinner spesialkompetansen, er det nærliggende å anta at sakene vil bli undergitt en lengre behandlingstid, og at avgjørelsen materielt sett kan bli mindre gode. Dette vil være et rettssikkerhetsmessig problem, samt et problem for brukerne og omsetningslivet.

Advokatforeningen påpeker at det i de sakstypene som OBYF behandler, foreligger sterkt behov for meget hurtig saksbehandling. Det kan være behov for umiddelbar avgjørelse av retten slik at partene mottar rettsbok før de forlater rettssalen og bostyrer mottar rettsbok i det debitor forlater rettssalen. Ofte er det også behov for at bostyrer oppnevnes umiddelbart, hvilket stiller krav til dommernes kjennskap til de ulike bostyrernes kompetanse.

3.2.3 Fullfaglighet vs. spesialkompetanse

Kommisjonen viser til at OBYF og Oslo tingrett er de eneste domstolene i landet som ikke er fullfaglige. Som påpekt i høringsrunden i 2010 er Advokatforeningen enig i at dette prinsippet er sentralt ved vurderingen av domstolenes generelle organisering. Det er likevel foreningens syn at prinsippet om fullfaglighet må sees i sammenheng med, og avpasses til, de reelle behov som foreligger i de ulike geografiske områdene av landet.

I rhKnoff AS' rapport fra 2003 ble det vist til at Oslo som rettskrets har et særlig saksomfang på spesielle områder, og at dette må tillegges vekt ved vurderingen av om prinsippet om fullfaglighet skal fravikes. Dette er Advokatforeningen enig i. Advokatforeningen vil fremholde at Oslo som landets finansielle sentrum krever spesialkompetanse blant dommerne og saksbehandlerne ved byens domstoler. Dette gjør seg gjeldende både for behandling av boer og for behandling av begjæringer om midlertidige avgjørelser. For begge typer arbeidsoppgaver er det viktig at dommerne har erfaring fra behandling av tilsvarende saker tidligere, noe som gir trygghet til å treffe viktige beslutninger i løpet av kritisk korte tidsforløp. Advokatforeningen har notert at dommerne ved OBYF ikke bare har personlig erfaring med slike arbeidsoppgaver, men at embetet også har utviklet rutiner som gjør at kritiske avgjørelser treffes innen relativt korte frister.

Vår tradisjon med fullfaglighet i domstolen medfører generelt fordeler. At rettsområder sees i sammenheng og at sakene undergis en bred vurdering, er positivt. Imidlertid kan ikke slik streben etter fullfaglighet være det eneste hensyn som påvirker domstolenes organisering. Fullfaglighet må veies mot andre hensyn når domstolenes organisering og arbeidsoppgaver skal fastlegges. Per i dag besitter ikke

Advokatforeningen informasjon om at mangel på fullfaglighet ved domstolene i Oslo utgjør et problem. Derimot er det foreningens oppfatning at den spesialkompetansen som OBYF besitter i forhold til alle former for bobehandling, er meget verdifull. Behandlingen av disse sakene blir effektivt fulgt opp av dommere med høy faglig kompetanse. Den gode kontakten mellom bl.a. bostyrere/bobestyrere og retten, som det særlig legges til rette for når sakene ikke spres på for mange dommere, bidrar også utvilsomt til en hensiktsmessig avvikling av denne sakstypen. Advokatforeningen ser på den annen side ikke at Oslo tingrett på noen måter blir skadelidende ved at dommere der ikke har særlig befatning med slike arbeidsoppgaver.

Både OBYF og Oslo tingrett er store, og har et bredt og variert saksfelt, selv om de ikke er fullfaglige. Det foreligger ikke tilbakemeldinger fra brukere om at de opplever dette som problematisk, snarere tvert imot.

3.2.4 Flexibilitet og effektivitet

Domstolkommisjonen understreker at effektivitet er et viktig hensyn bak utformingen av ny domstolstruktur. Ifølge kommisjonen er det ikke tilstrekkelig at domstolene utfører sine oppgaver med høy grad av kvalitet. Det er også nødvendig at behandlingen av saker skjer innen rimelige tidsrammer.

Domstolkommisjonen uttaler generelt i utredningen at «[D]ersom domstolen skal være rustet til å tilpasse seg endre rammebetingelser i tiden fremover, bør strukturen utformes på en måte som gir domstolen større grad av fleksibilitet. Et av hovedargumentene er at vernetingsreglene er basert på sakens geografiske tilhørighet, mens inndelingen i rettskretser er styrende for saksfordelingen mellom tingrettene. Ifølge kommisjonen kan en rettskrets kan oppleve sterk vekst i innkomne saker, men nabokretsen kan oppleve at saksmengden avtar. Befolkningsendringer vil ifølge kommisjonen bidra til å forsterke variasjonene. Resultatet kan da bli at noen tingretter blir overbemannet, mens andre blir underbemannet. Kommisjonen peker på at «siloeffekten» kan ha betydning for domstolens mulighet til å levere tjenester av høy kvalitet, innen rimelig tid.

Når det gjelder sammenslåingen av Oslo tingrett og OBYF spesielt, bemerker Domstolkommisjonen at en sammenslåing vil kunne gi «økt fleksibilitet og bedre utnyttelse av domstolenes ressurser». Samtidig skriver kommisjonen at de ser for seg at OBYF organiseres innenfor en eller flere adskilte avdelinger i den sammenslåtte domstolen. Utover dette påpekes det at forslaget generelt vil medføre bedre saksbehandlingstid i domstolene.

Advokatforeningen er ikke enig i Domstolkommisjonens vurdering under dette punkt. Foreningen viser til at en slik organisering ikke er i tråd med kommisjonens hovedargument for sammenslåing, nemlig fleksibel bruk av domstolens ressurser. Det vises til utredningen som tidligere er gjort av rhKnoff AS i 2003, som behandlet organiseringen av domstolene i Oslo. I rapporten blir det advart mot å videreføre spesialistdomstoler i «spesialistavdelinger».

Advokatforeningen har fått opplyst at en sammenslått domstol vil få opp under 300 ansatte. Oslo tingrett er allerede en meget stor domstol sett i forhold til landet for øvrig. Etter en sammenslåing vil den bli langt over dobbelt så stor som landets nest største domstol, Bergen tingrett. Det er derfor vanskelig for Advokatforeningen å se at størrelsen i seg selv skulle være et tungt argument for sammenslåing, idet dette i tilfelle skulle gi negative signaler om landets øvrige domstoler.

Advokatforeningen peker også med bekymring på at økende domstolsoppgaver uten tilførsel av økte ressurser gjør at saksbehandlingstiden øker. I et slikt perspektiv finner Advokatforeningen det meget

bekymringsfullt at de kritiske avgjørelser som Oslo byfogdembete særlig befatter seg med – avgjørelser om midlertidige tiltak samt ledelse av boarbeid – ikke i tingretten vil kunne gis den prioritet mot andre oppgaver som avgjørelsene behøver.

3.2.5 *Økonomiske og administrative konsekvenser*

Domstolkommisjonen har i utredningen pekt på at sammenslåing generelt sett vil ha betydelig innsparingspotensial, sammenlignet med en videreføring av dagens struktur. Innsparingspotensialet er knyttet til reduserte bemanningskostnader og utfasing av rettssteder, som gir besparelser i form av redusert leie- og vedlikeholdskostnader og digitaliseringskostnader. I tillegg til økt fleksibilitet og bedre utnyttelse av domstolenes ressurser.

Når det gjelder sammenslåing av Oslo byfogdembete og Oslo tingrett spesielt, har Domstolkommisjonen påpekt at en sammenslåing vil gi økt fleksibilitet i ressursutnyttelsen, gevinster med tanke på intern drift og organisering, at kostnadene til administrasjon vil bli lavere ved at administrativ bemanning vil kunne reduseres, mer effektiv ressursutnyttelse, i tillegg til verdifullt løft innen ny teknologi.

Advokatforeningen er ikke uenig i at sammenslåing generelt sett vil kunne medføre et innsparingspotensial, men påpeker at Oslo tingrett og OBYF allerede har lokaler i samme bygg slik at de største kostnadsbesparelsene – som knytter seg til reduserte leie- og vedlikeholdskostnader – ikke gjøre seg gjeldende for Oslo.

Faglig kompetanse og effektivitet er to av de viktigste kvaliteter ved en god domstol. Det er på det rene at de to kravene kan stå i et visst spenningsforhold. Hvor det oppstår konflikter, må hensynet til rettssikkerheten og ønsket om materielt gode avgjørelser gå foran effektivitetshensynet.

For Advokatforeningen etterlater høringsnotatet det inntrykk at det særlig er de ønskede økonomiske effektene av sammenslåingen som danner bakgrunnen for forslaget.

Advokatforeningen mener imidlertid at de anslåtte økonomiske gevinstene er små sett i forhold til den temmelig omfattende prosess og endring som forslaget medfører, herunder den sannsynlige utvanningen av spesialkompetansen som ligger til OBYF. Av denne grunn mener Advokatforeningen at de skisserte ressursmessige og økonomiske gevinstene ikke kan forsvare en sammenslåing.

Advokatforeningen kan heller ikke se at de ressursmessige konsekvensene av en sammenslåing er tilstrekkelig utredet i høringsnotatet. Når den økonomiske gevinsten er i den beskjedne størrelsesorden som skisseres, må virkningene av en eventuell sammenslåing analyseres inngående for å avklare i hvilken grad gevinsten virkelig lar seg realisere. En slik revurdering og analyse må foretas før sammenslåing besluttes.

Kostnadene og utfordringene som knytter seg til det å drifte en betydelig større organisasjon er ikke særlig belyst. Økningen i organisasjonen vil knytte seg til både bemanning og fagfelt. I den forbindelse tillater Advokatforeningen seg å peke på at så vel Oslo tingrett som OBYF allerede tilhører større domstolorganisasjoner i Norge. En sammenslåing vil føre til enda mer tungrodd administrasjon, slik at Advokatforeningen vanskelig kan se noen kostnadsbesparelser av betydning, i alle fall ikke av den karakter som kommer brukerne til gode.

En grundig oversikt over i hvilken grad det vil oppstå lengre kommandolinjer og andre stordriftsutfordringer med kostnadsmessige konsekvenser bør være på plass før beslutningen tas. I

denne forbindelse er det Advokatforeningens oppfatning at de synspunkter som vil fremkomme av tingrettens og OBYFs høringsuttalelser, må tillegges meget stor vekt ved den videre vurdering av saken.

De eventuelle besparelser som oppnås internt må dessuten veies opp mot de større samfunnsøkonomiske effektene. Samfunnet som helhet vil kunne tape betydelig mer enn de interne besparelsene, for eksempel ved at kreditorer ikke tidsnok får sikret sine verdier, ansatte kan miste sitt arbeid, dividenden kan reduseres, osv. Dette har direkte konsekvenser også for offentlig sektor.

3.2.6 Tidligere er det konkludert med at dagens modell best ivaretar brukernes behov for gode og raske domstoltjenester.

Sammenslåing av Oslo tingrett og OBYF har vært behandlet flere ganger tidligere, senest av Domstolsadministrasjonen (DA) høsten 2015.

I 2010 sendte DA ut høringsbrev vedrørende endring i domstolstrukturen i Oslo. DA foreslo å slå sammen Oslo tingrett og OBYF. Som begrunnelse viste DA til at man hadde ønske om å etterleve prinsippet om fullfaglighet i domstolene, at man ønsket å frigjøre ressurser og drive kostnadseffektivt, at man ønsker én funksjonell domstol i Oslo tinghus, og at sammenslåingen skulle gi brukerne en forenkling for domstolens brukere. Advokatforeningen avga i august 2010 en høringsuttalelse hvor de stilte seg negativ til forslaget.

Etter høringsrunden etablerte DA i 2011 prosjektet «Fremtidig domstolstruktur i Oslo-regionen». Bakgrunnen var forventningen om betydelig befolkningsvekst frem mot 2030. Styringsgruppen fremla en sluttrapport med forslag til tre modeller for domstolstruktur i Oslo-regionen.

Høsten 2015 mente både DA, Advokatforeningen, andre sentrale høringsinstanser og OBYF selv at det er dagens modell som best ivaretar brukernes behov for gode og raske domstoltjenester.

Domstolkommisjonen påpeker i utredningen at de hensyn som i sin tid gjorde at en sammenslåing ikke fant sted, ikke lenger er til stede fordi Oslo tingrett nå har vist seg som en velfungerende domstol. Kommisjonen viser til at de to Oslo-domstolene nå står i samme stilling som de tilsvarende domstolene i de andre største byene gjorde før sine respektive sammenslåinger. Oslo bør derfor ha en fullfaglig domstol, på samme måte som landet for øvrig. Også dette tilsier at Oslo byfogdembete og Oslo tingrett slås sammen.

Advokatforeningen er sterkt uenig med kommisjonen på dette punkt. De samme hensyn gjør seg gjeldende som for fire år siden. Foreningen kan ikke se at det er noe som har endret seg og bemerker at det er de samme argumentene som nå benyttes. Det at Domstolkommisjonen ikke gjennomgår de tidligere vurderinger, og begrunner hvorfor konklusjonen nå skal være endret for Oslo tingrett og OBYF, utgjør en klar mangel ved utredningen. Advokatforeningen mener at det fortsatt er behov for å utrede konsekvensene for en sammenslåing av Oslo tingrett og OBYF.

Når det gjelder kommisjonens henvisning til at de andre større byene tidligere har hatt embeter «tilsvarende Oslo byfogdembete», men at disse nå er sammenslått, så understreker Advokatforeningen at dette er upresise fremstillinger. Det vises til at byfogdembetene i Trondheim, Stavanger og Bergen kun hadde et fåtall dommere og således var veldig ulikt det kompetansesenteret OBYF utgjør.

3.2.7 Tidspunktet for sammenslåing – Covid-19 og ny rekonstruksjonslov

Advokatforeningen ser med svært stor bekymring på tidspunktet for behandlingen av forslaget om sammenslåing og en eventuell sammenslåing.

Vi står overfor en nasjonal økonomisk krise som kan være den verste krisen Norge har opplevd i fredstid. Det vil i løpet av 2020 kunne komme et ras av saker innenfor OBYFs saksfelt. Dersom Justis- og beredskapsdepartementet skal legge opp til en sammenslåing samtidig, er det fare for betydelige utfordringer. Det må ventes at dette vil gå negativt utover kvaliteten og effektiviteten på de tjenestene som OBYF leverer i dag.

Stortinget har nå vedtatt ny midlertidig lov om rekonstruksjon. Loven antas å ville føre til endringer i konkursloven ved utløpet av lovens virketid. Loven ble typisk nok vedtatt på basis av opprinnelig forslag fra dommer Villars-Dahl hos OBYF. Loven regulerer et område som svært få domstoler og dommere har nevneverdig erfaring med; rettslige gjeldsforhandlinger. OBYF har slik erfaring. Den midlertidige loven er av regjeringen antatt å kunne ha meget stor betydning for hvordan vi som nasjon vil kunne komme ut av den økonomiske krisen vi er inne i. Det er for Advokatforeningen svært urovekkende og uheldig om Domstolkommisjonen i en slik tid vurderer å gjennomføre en sammenslåing som risikerer å forringe landets eneste egentlige kompetansesenter på området.

I tillegg til det ovennevnte vil det som nevnt ventelig bli vedtatt endringer i dagens konkurslovgivning i forlengelse av den midlertidige rekonstruksjonsloven. EU har vedtatt nytt direktiv på dette rettsområdet. Rekonstruksjonsloven imøtekommer det nye direktivet på enkelte områder, og vil bidra til at Norges implementering forenkles. Regelverket legger opp til at det innen området benyttes spesialiserte dommere. Det fremstår for Advokatforeningen som klart uheldig om Domstolkommisjonen i perioden under den midlertidige rekonstruksjonsloven og fram til endelig lovgivning på området blir vedtatt, reduserer mulighetene for å imøtekomme de intensjoner og ønsker som foreligger i direktivet.

Etter Advokatforeningens syn bør Justis- og beredskapsdepartementet behandle spørsmålet om sammenslåing av Oslo tingrett og OBYF separat, uavhengig av de øvrige domstolene i landet, og først etter at det foreligger en skikkelig utredning av konsekvensene ved en slik sammenslåing.

Advokatforeningen er mot en sammenslåing av Oslo byfogdembete og Oslo tingrett.